

Jihočeský Herold

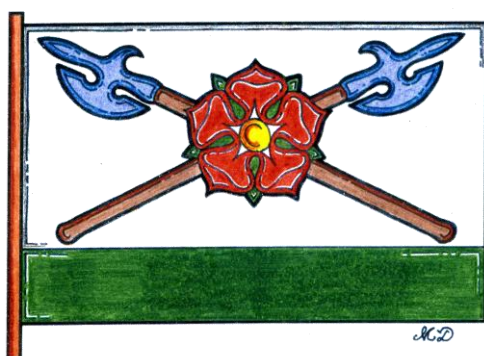
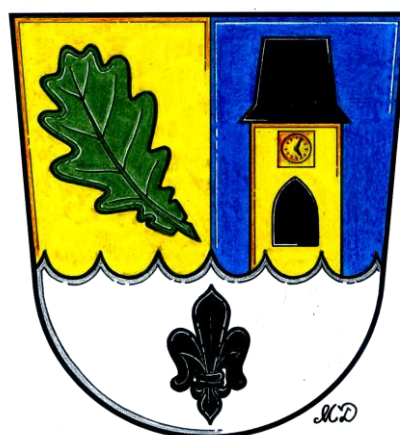

Časopis o historii a pomocných vědách historických

Benedové z Nečtin

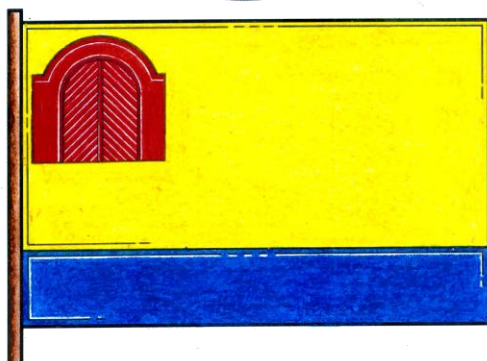
2/2013

Strážkovice

Dubné

Vráto

Záboří

Autor příspěvku	Název článku	strana
Daněk Milan Ing.	Znaky obcí Jihočeského kraje	2
	Obsah	3
Daněk Milan Ing.	Úvodník	4
Daněk Milan Ing.	Památky na vlastní oči viděné - květen	5
Daněk Milan Ing.	Znaky obcí Jihočeského kraje.	11
Daněk Milan Ing.	Památky na vlastní oči viděné – červen	14
Daněk Milan Ing.	Heraldický soubor Jiřího Müllera z Hradce Králové	19
Milec Miroslav	Pečeti šlechtických rodů erbu střely	21
Daněk Milan Ing.	Památky na vlastní oči viděné - červenec	28
Josefík Roman	Zásadní proměna žumberského kostela	32
Daněk Milan Ing.	Znaky francouzských rodů v Království českém – II.	35
Daněk Milan Ing.	Památky na vlastní oči viděné - srpen	37
Daněk Milan Ing.	Galerie šlechtických rodů	42
Daněk Milan Ing.	Znaky francouzských rodů v Království českém – II.	44

Jihočeský Herold č. 2/2013
Časopis o historii a pomocných vědách historických
vydáván 2x ročně
číslo 2/2013 vydáno v Českých Budějovicích dne 15.12.2013
vydavatel : Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
evidenční číslo MK ČR E 14574

u časopisu není prováděna jazyková korektura

Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:

Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
Telefon: 737 438 029 po celý den
e-mail: jihocesky.herold@seznam.cz

Rok 2013 se pomalu chýlí ke svému konci. V jeho průběhu potěšila naše nakladatelství milovníky pomocných věd historických několika zajímavými knihami. Jednu z nich vydalo nakladatelství ACADEMIA a zabývali jsme se jí v minulém čísle. Týkala se tzv. „Dírenských erbovníků“. Tyto pozapomenuté památky z rodového archivu Vratislavů z Mitrovic jsou určitě zajímavých archivním pramenem pro heraldiky z celé naší vlasti (recenze je součástí letošního č.1 našeho časopisu). Druhou knihu vydala Agentura Pankrác a zabývá se také heraldikou. A další tři knihy připravilo nakladatelství PhDr. Ivo Speráta z Brna. Jako první vyšla Sbírkka komunálních znaků, pečeti a razítek moravských a slezských měst a městeček Karla Lišky. Další knihou tohoto nakladatelství byl lexikon nedotknutelných Jana Vyhličky. A poslední příspěvek tohoto nakladatelství je kniha Život a dílo Karla Lišky sepsané Martinou Čapkovou.

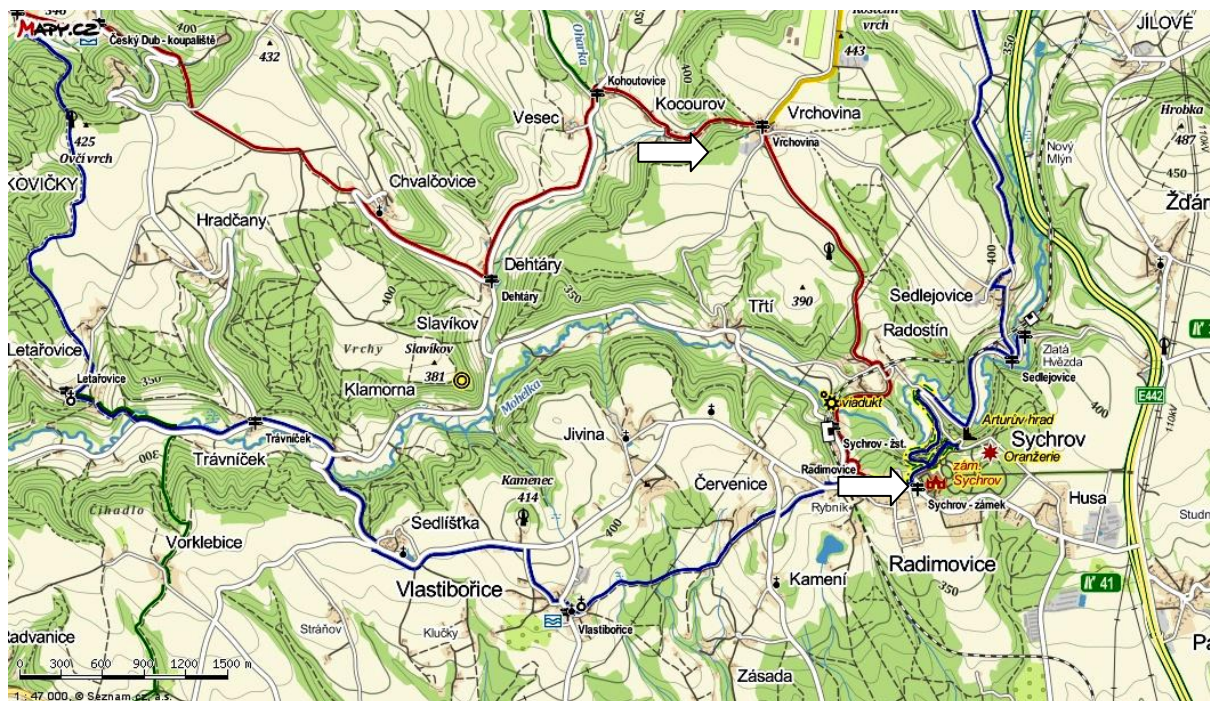
Tento rok nebyl žádný příspěvek od mých jihočeských kolegů, nicméně v příštím roce se určitě máte na co těšit. Miroslav Mílec po roční přestávce připravuje k vydání další pokračování svých knih o pečetích šlechtických rodů. Podle jeho sdělení se tentokrát svým tématem podívá tak trochu na Moravu, ale nebudu Vám prozrazovat, o co se bude jednat, aby se čtenáři mohli těšit na překvapení.

Poslední novinka je z mé kuchyně. Již od roku 1998 se zabývám komunální heraldikou. Dokonce mám již na svém kontě více jak čtyřicet schválených znaků a vlajek obcí Jihočeského, Středočeského a Pardubického kraje. V posledních dvou letech také spolupracuji s redakcí časopisu Veřejná správa, pro kterou již dva roky připravuji poslední stranu časopisu, kde jsou uveřejňovány znaky obcí České republiky a další informace z jejich historie. Komunální heraldika mne stále baví a zvláště se zaměřuji na Jihočeský kraj. A když jsem se po letech sbírání dat ke komunální heraldice dozvěděl, že s výjimkou knihy Jiřího Čarka „Městské znaky v českých zemích“, který se zabýval naším krajem pouze tolik, co krajům ostatním, žádná další publikace neexistuje, rozhodl jsem se toto vakuum změnit. Po několika měsících příprav, sbírání dat a taky tápání a váhání, snad v roce 2014 bude vydána první ze série knih, které budou mapovat symboly obcí v rámci Jihočeského kraje.

Ta přípravná fáze trvala, jak jsem již výše psal, několik měsíců. Při ní jsem sbíral data a pomalu je dával dohromady. Napřed jsem uvažoval o tom, že by celý Jihočeský kraj byl obsahem jedné knihy. Na zkoušku jsem dal dohromady přibližný obsah knihy za jeden okres a tehdy jsem si uvědomil, že jen tento jeden okres by obsahoval asi 150 stran textu a možná 20-30 stran barevných příloh. Když jsem si spočítal, že celý kraj by obsahoval asi sedminásobek toho, bylo mi jasné, že taková kniha by byla příliš obsažná – více jak 1000 stran textu a navíc ještě barevné přílohy. Jedinou možností bylo celý soubor rozdělit na více částí. Vzhledem k tomu, že kraj je rozdělen na jednotlivé okresy, nabízela se celkem jasná možnost – rozdělit publikaci na sedm dílů, stejně jako je počet okresů Jihočeského kraje.

A jak bude tedy zatím alespoň první díl vypadat obsahově? Celá publikace bude rozdělena na několik kapitol. Na začátku budou kromě všeobecných informací o heraldice, sfragistice a vexilologii také kapitoly, pojednávající o historii komunální heraldiky. Jedna kapitola bude zaměřena jako informace pro zástupce obcí jak vlastně vzniká obecní znak a jaký je postup jeho získání. Součástí této první části kromě informací o jednotlivých obcích okresu budou také informace o Jihočeském kraji a o krajských symbolech. Informace budou o všech obcích okresu, tedy i těch, které zatím své obecní symboly nemají. V příloze budou tyto obce uvedeny s prázdným štítem a prázdnou vlajkou. V obrazové příloze by se měla objevit heraldická mapa okresu České Budějovice, znaky a vlajky jednotlivých obcí a vyobrazení znaků z dobových dokumentů a architektury. Je tedy rozhodně na co se těšit.

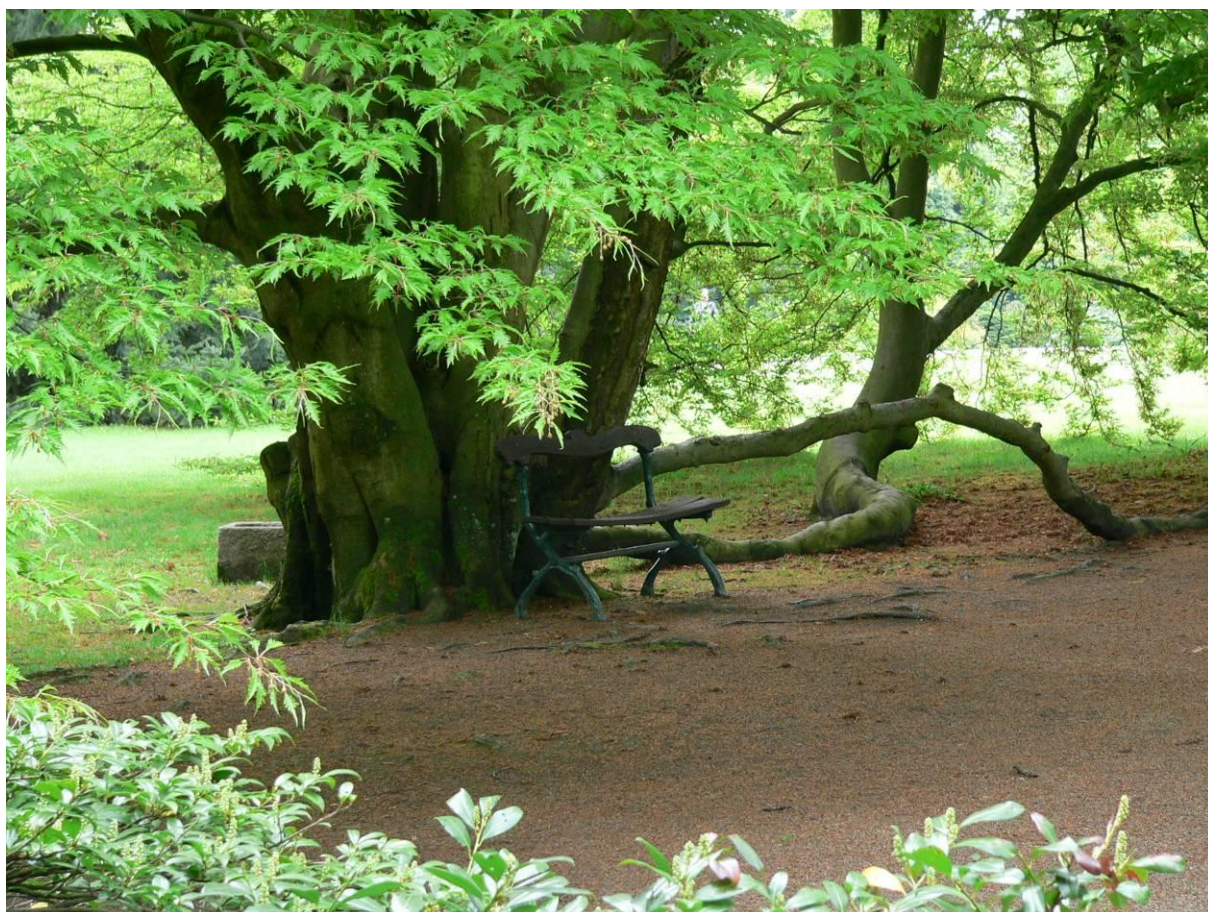
Tak jako každý rok, i v roce 2013 jsme pro milovníky poznávacích výletů po vlastech českých připravili několik cest za památkami a krásami naší vlasti. Ta první, která se konala 18.května a mířila až daleko na sever naší vlasti, do kraje, který vlastnil mimo jiné i rozrod Ronoviců. První zastávkou měl být původně Český Dub, ale bohužel se nám nepodařilo zajistit prohlídku bývalé komendy maltézských rytířů, proto jsme operativně změnili plán cesty a shodou okolností v souladu s rokem francouzské kultury jsme navštívili nedaleký zámek Sychrov.

První písemná zmínka o původní tvrzi, která zde stála, pochází z 15.století. Tvrz patřila do majetku pánů z Kyjova a byla za třicetileté války zničena. Po bitvě na Bílé hoře bylo panství pánů z Kyjova zkonfiskováno a následně je získal Albrecht z Valdštejna. Po jeho smrti roku 1634 se ve vlastnictví vystřídalo několik dalších majitelů, až panství roku 1669 koupil francouzský důstojník Vincenc Lamotte z Frintropu, který v letech 1690-1693 na místě původní tvrže postavil patrový zámek s věží, kaplí a parkem. Roku 1740 koupil zámek a panství František Josef z Valdštejna a jeho rod držel Sychrov až do roku 1820, kdy jej spolu s panstvím Svijany prodali rodu Rohanů. Rod Rohanů pocházel z Francie, konkrétně z Bretaně a jednalo se o starý šlechtický rod, který byl příbuzensky spjat v mnoha evropskými vladařskými rody. Po francouzské revoluci přesídlili do Lotrinska a odtud natrvalo do Čech. Se zámekem v Sychrově byly spojeny hlavně dvě větve rodu Rohanů, konkrétně rody Rohan-Guémenée a Rohan-Rochefort. Mladší větev rodu dokonce sídlila v jihočeském Choustníku. Karel Alain Rohan byl zakladatelem sychrovské větve rodu a postupně k Sychrovu přikoupil i další panství (Svijany, Lomnice nad Popelkou, Semily, Starý Dub, Český Dub). Sychrov se stal hlavním sídlem rodu Rohanů v Čechách, ale zchátralá budova barokního zámku již nevyhovovala reprezentačnímu účelu rodu. Právě proto z iniciativy Karla Alaina Rohana započala přestavba sychrovského zámku. Byla zbořena věž, poškozená bleskem roku 1804, vystavěl nové patro a přistavěl další dvě křídla, čímž zámek získal podobu uzavřeného čtverhranu. Dnešní podobu ve stylu romantické gotiky získal zámek za vlády Kamila Rohana v letech 1847-1892. Nádvoří zámku bylo vydlážděno bílými a černými kostkami, vnitřní stěny nádvoří byly vyzdobeny erby rodu Rohanů a jim spřízněnými rody. Zámek byl

v majetku Rohanů až do roku 1945, kdy se stal majetkem státu. Od 1.5.1950 byl zpřístupněn veřejnosti. Postupně se prohlídkové trasy rozšířily i na jižní zámecký trakt, kde vznikl Památník Antonína Dvořáka, který zde také působil. V devadesátých letech 20.století proběhla rozsáhlá rekonstrukce exteriérů, interiérů i parku, jejímž cílem bylo vrátit zámek do podoby jeho největšího rozkvětu.

Naše návštěva se týkala hlavně návštěvy anglického parku, který byl založen po roce 1820 Karlem Alainem Rohanem. Jeho rozloha byla 23 hektarů. Do něj byly svezeny vzácné dřeviny ze všech koutů světa. V něm bylo v roce 1879-80 napočítáno přes 300 druhů jehličnatých a více jak 1500 druhů listnatých druhů a forem stromů. Ve sklenících byly pěstovány cizokrajné rostliny a orchideje. Správou byli pověřeni čeští zahradníci Vojtěch Mašek a Vincenc Zakouřil. Voda byla původně čerpána z řeky Mohelky do vlastní vodárny, odkud byla rozváděna do různých částí parku nejenom pro zavlažování, ale i několika bazénků, vodotrysků a umělého potoka. V parku byly vybudovány odpočívadla a vyhlídky pro pohodlí uživatelů. Na nich byly různé keramické a kovodělné ukázky uměleckých prací. Časem byla vodárna zrušena, protože čerpání vody z Mohelky bylo velice nákladné. Na park navazovala obora s chovem vysoké zvěře, která se nachází v okolních svazích a v údolí Mohelky. Před vchodem do obory byla postavena umělá zřícenina, nazvaná Arthurův hrad. V pozdějším období byl park poněkud zmenšen z důvodu nedostatku finančních prostředků na jeho údržbu.

Jedno z odpočívadel v zámeckém parku v Sychrově

Po prohlídce parku na Sychrově jsme se vydali k dalšímu cíli naší cesty. Tou byla Čertova zeď a Čertův stolec. Národní přírodní památka Čertova zeď se nachází severozápadně od Českého Dubu, mezi obcemi Smržov a Kotel. Je přístupna stezkou po modré značce, která

vede od křižovatky nazývané „Pod Čertovou zdí“. Jedná se o přírodní zvláštnost, která vznikla tak, že ve třetihorách vlivem zemětřesení pukla vrstva pískovce a tato puklina byla vyplněna magmatem. Ten vytvořil po utuhnutí čedičovou žílu, zajímavou hlavně tím, že čedičové sloupce jsou uloženy vodorovně. Vlivem zvětřování okolní pískovcové vrstvy tato čedičová žíla vystoupila na povrch a vytvořila jednolitou zeď o síle 2-3 metry a výšce až 20 metrů, která se táhla v délce 28 km od Mazovy horky na úpatí Ještědu až po Bělou pod Bezdězem. Protože tato zeď tvořila výraznou terénní překážku pro cesty, byla na několika místech prolomena. Tak například vznikla tzv. Čertova brána na prastaré stezce do Lužice. V minulosti to bylo obávané místo, kde byli přepadáni poutníci loupeživými bandami. Kvalitní kámen ze zdi byl těžen, a to hlavně ve druhé polovině 18. století z důvodu jeho použití při stavbách tzv. císařských silnic. Poslední torzo zdi bylo zachráněno až v roce 1923 a následně roku 1930 byly pozemky odkoupeny státem. Roku 1964 bylo území vyhlášeno národní přírodní památkou. Název této přírodní památky je údajně odvozen z pověsti, která nám sděluje následující: „Podle pověsti se sedlák ze Zábrdí vsadil s čertem, že ten za jedinou noc postaví zeď od Ještědu až k Bezdězu. Když to zvládne do kuropění, zaplatí sedlák vlastní duší. Když již byla zeď skoro dostavená a se sedlákem to vypadalo zle, dostal nápad - zakokrhá, čímž probudil všechny kohouty v okolí a začalo předčasně kuropění. Existuje i nacionálně laděná verze této pověsti, dle níž důvodem, pro který si sedlák u čerta zadal stavbu zdi, mělo být oddělit od sebe znepřátelené Čechy a Němce“. O Čertově zdi se zmiňuje i Václav Hájek z Libočan ve své Kronice České. Dle něj nechal zeď postavit v roce 798 přemyslovský kníže Mnata, aby ochránil rudné žíly v Podještědí a pravěké město Urlo (v místech dnešního Českého Dubu) se zlatými poklady před nájezdy barbarů ze severu.

Od Čertovi zdi jsme se vydali na další pouť, která vedla přes Osečnou a Hamr na Jezeře až ke třem výrazným vrchům, jejichž vrcholky se zrcadlí v Hamerském jezeře. Hamerskému Špičáku, Širokému kameni a Děvinu. Posledně jmenovaný vrch na svém vrcholku, který je porostlý dnes již vysokými buky, skrývá zříceninu hradu se stejným názvem – Děvín.

Staviteli hradu Děvína byl pravděpodobně rod Markvarticů, který vlastnil veškeré okolní pozemky až k pohraničním hvozďům. Stalo se tak před rokem 1250. Listina datovaná rokem 1260 již uvádí jako svědka Jindřicha, purkrabího na Děvině, je proto pravděpodobné, že

tehdejším majitelem již byl král Přemysl Otakar II. V dalším zápise z roku 1283 je Děvín uváděn jako jeden ze čtyř hradů, které král Václav II. postoupil Janovi z Michalovic. Poté patřil hrad nějakou dobu do majetku vyšehradského probošta Jana a od poloviny 14.století patřil hrad potomkům původních zakladatelů, rodu pánů z Vartemberka. V jejich majetku zůstal hrad až do poloviny 16.století. Děvínské panství strážské větve Vartemberků bylo tvořeno částí Mimoně, městečkem Osečná, Ralskem, Stráží, Zákupy a Tolštejnem. Hrad byl samostatným statkem a sídelním hradem panství. Ačkoliv byl Petr z Vartemberka za husitských válek předním stoupencem císaře Zikmunda, Děvín nebyl husity nikdy napaden. Stalo se tak až později, roku 1444 a to ze strany bývalých spojenců – lužických měst, ale Děvín dobit nebyl. Zpustošeny byly jen vsi ke hradu náležející. Od 16.století se Vartemburské državy na severu Čech začaly postupně drobit, nejprve byl prodán Vartemberk, a roku 1516 i Děvín, který koupili Biberštejnové. Za jejich vlády už Děvín nebyl sídelním hradem, byla zde pouze správa s hejtnem. Patrně za nich došlo k poslední renesanční úpravě hradu. Koncem

16.století z důvodu velkého zadlužení začali Biberštejnové postupně rozprodávat vesnice, patřící k děvínskému panství až roku 1604 se celé děčínské panství dostalo do rukou Janu Mylnerovi z Mylhauzu. V tehdejší době již bylo centrum panství přesunuto do Mimoně. Janu Mylnerovi z Mylhauzu byl veškerý majetek roku 1621 konfiskován a zastaven Janu Hofmanovi ze Zeidleru. Roku 1631 panství získal Albrecht z Valdštejna, ale po jeho zavraždění panství opět získali Zeidlerové, kteří jej prodali roku 1651 Janu Putzovi z Adlerthurnu. Tehdy již byl hrad Děvín neobývaný a dost možná i pobořený. V kupní smlouvě totiž nebyl vůbec uveden.

Hrad Děvín jsem již navštívil několikrát a vždy mne překvapí jeho rozlehlost a také umístění. Jeho dispozice je rozdělena na vlastní horní hrad, a pod ním ležícího trojúhelníkovitého předhradí, které bylo rovněž chráněno vysokými

hradbami. V současnosti je celý prostor hradu porostlý letitými buky. Kromě zříceniny hradu jsme ale v okolí navštívili ještě jednu přírodní zajímavost. Jednalo se o přírodní památku Divadlo. Už cesta od Děvína kolem skalního bloku Široký kámen, který tak trochu připomíná stolovou horu a je také sám o sobě přírodní památkou, je zážitkem. Celý prostor na jih od Hamerského jezera je přímo nabit mnoha zajímavými pískovcovými útvary. A Skalní divadlo je právě jedním z nich. Vzniklo postupným zvětráváním pískovců, v tomto případě jsou jednotlivé skalní suky s římsami, sloupy, výklenky a dokonce i branou vytvářované do oblouku. Celé seskupení tak připomíná starověký amfiteátr, tedy divadlo. Okolí je porostlé hlavně borovými lesy s jahodíním, vřesem a jmelím. Z Hamru na jezeře vede kolem Děvína, Širokého kamene a Jeleních vrchů modrá turistická značka. Celý okruh je přibližně v délce 9

km. Na této stezce je také zřícenina skalního hradu Stohánek, ale na ni jsme se tentokrát kvůli času bohužel nedostali. Tak snad příště.

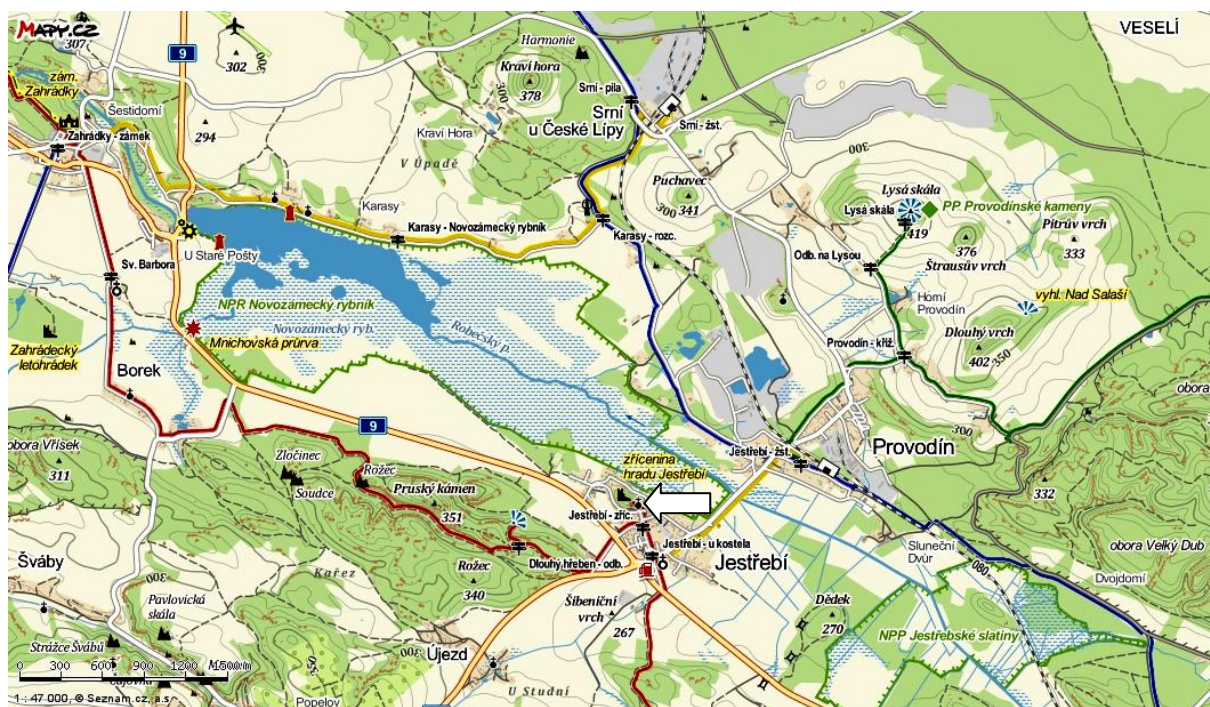
Další zastávkou na naší cestě byla Stráž pod Ralskem, konkrétně původně hrad, později zámek Vartemberk. První zmínka o hradu Stráži (německy Warte am der Berg) je z roku 1281. Jejím zakladatelem a stavitelem byli příslušníci rodu, kteří se právě podle tohoto hradu začali nazývat Vartemberkové – příslušníci rozrodu Markvarticů. V jejich držení zůstal Vartenberk až do 15. století. Po husitských válkách se zde rychle střídali majitelé až roku 1504 byl hrad koupen Bartolomějem Hiršpergárem z Königsheimu. V roce 1563 byl přestavěn na renesanční zámek. Ten jako pobělohorský konfiskát přešel přes Albrechta z Valdštejna na Lichtenštejny. V letech 1639 – 1645 byl těžce poškozen Švédy. Roku 1714 byl koupen rodem Hartigů, který jej spojil s mimoňským panstvím. Hartigové střídavě sídlili zde a na Mimoni. Teprve když byl v Mimoni dobudován nový zámek, bylo sídlo definitivně přesunuto tam a ve Stráži zůstalo pouze sídlo velkostatku. Roku 1922 koupil Stáž i se zámkem František Melichar. Část zámku tehdy získala česká škola. Za války 1939-45 zde byla věznice. Po roce 1945 byl zámek využíván jako ubytovna pro rekreanty koncernu ČKD, po roce 1968 byl zabrán ruskými vojsky a postupně devastován. Nakonec roku 1987 vyhořel. V současné době zde probíhá rekonstrukce.

Ze Stráže pod Ralskem jsme pokračovali v naší cestě za poznáním památek k dalšímu cíli. Tím byl ve skále vytesaný Boží hrob, který se nachází západně od Stráže, u obce Velenice. Obec je asi 4 km severně od Zákup v údolí říčky Svitavy. Jedná se o zajímavou církevní památku, jeskyni uměle vytesanou do pískovcové skály asi půl kilometru východně od obce. Jeskyni – Růžencovou kapli s reliéfy Kristova utrpení vytesal místní lidový umělec Schille na začátku 18.století (1710-11). Další plastiky pocházejí až z pozdější doby, pravděpodobně z počátku 19.století. Kaple pravděpodobně původně nahrazovala kostel, který v obci byl

postaven až roku 1735. Jedná se o tři skalní prostory, ve středu je místnost s oltářem, oba boční prostory byly vyzdobené kaple. A protože jsme v Čechách, místo neušlo pozornosti různých nenechavců, kteří se snažili jednotlivé objekty odnést, obec zajistila roku 2002 místo mřížemi.

Dalším zastavením na cestě za památkami měl být zámek v Zákupích. Ale vzhledem k tomu, že se nám zhoršilo počasí a dokonce začalo dost hustě pršet, rozhodli jsme se tuto památku minout a pokračovat dále. Zákupy nám proto zbyly jako jedna ze zastávek na naší příští cestě na sever. Vzhledem k tomu, že čas již pokročil, rozhodli jsme se proto pokračování k naší poslední zastávce, kterou byla zřícenina skalního hradu Jestřebí.

Pravděpodobnými staviteli hradu a jeho majiteli po dalších 150 let byli páni z Dubé. Tento šlechtický rod získal významné místo v království českém ve druhé polovině 13.století. Jindřich z Dubé získal vysokou funkci nejvyššího komořího a v listině datované rokem 1295 byl uváděn jako pán na Jestřebí. Další zmínka o existenci Jestřebího je v listině z roku 1300, kdy je místo výslovně uváděno jako „castrum“, tedy hrad. Poté se zmínky o Jestřebí na nějakou dobu ztrácí, až začátkem 15.století, konkrétně roku 1408 se v listině objevuje Jindřich z Jestřebí. Roku 1445 se novým pánem Jestřebí stal Jan ze Smřic, hejtman Boleslavského kraje. Jeho potomci prodali Jestřebí Kryštofovi z Vartemberka. Počátkem 16.století ale přestal hrad vyhovovat potřebám panstva, které si v nedalekých Zahrádkách postavilo zámek a přesídlilo tam. Hrad v Jestřebí je již roku 1546 uváděn jako pustý. Na konci 18.století se o zříceninu začali zajímat umělci a výletníci. Ve 40 letech 19.století byly na hradě provedeny romantické úpravy. To již hrad dlouho patřil rodu Kouniců. Do dnešní doby se dochovaly pouze zbytky hradeb předhradí a jádra, na západě s dosud dobře dochovaným cimbuřím. Východní část předhradí na skále je přístupná romantickým schodištěm využívajícím šachty někdejší cisterny; západní část předhradí, oddělená od východní druhotnou průrvou, však přístupná není. Totéž samozřejmě platí i o nejvyšším skalním stupni s někdejší hradní jádrem.

Cestu jsme zakončili příjemným posezením ve stylové hospůdce pod hradem Jestřebí. Je opravdu stylová, protože je umístěna v roubeném stavení a určitě stojí za návštěvu. Navíc zde vaří i místní speciality. Přijďte proto ochutnat.

V další části naší pravidelné galerie obecních symbolů v průběhu let 2012 a 2013 bylo opět uděleno několik nových obecních znaků a vlajek. Mezi nimi i těmto čtyřem obcím.

První obcí je obec **Strážkovice**. Obec Strážkovice leží asi 13 km jihozápadně od Českých Budějovic na vrcholu Strážkovického vrchu. Obec sdružuje celkem tři sídelní celky. Okolí obce již bylo osídleno v dávných dobách, jak to dokládají nálezy mohylových pohřebišť v lesích Hájků a Štěpánce. První písemná zmínka o existenci obce ale pochází až z roku 1391. Její existence je pravděpodobně spojena s existencí osídlení okolního kraje slovanským kmenem Doudlebů. Tomu také odpovídá název obce a jeho vzdálenost od sídla Doudleb (cca 4 km). Na vrcholu kopce bylo zřízeno strážní stanoviště, které mělo za úkol upozorňovat na blízkost nebezpečí. Obec byla ve vlastnictví několika rodů – jednak Rožmberků, dále potom Doudlebských z Doudleb, pánů z Bukvice, z Dubé, z Holkové a z Jívovic. Až do zrušení vrchnostenské správy se obec dělila mezi pět majitelů – jedna část patřila ke komařickému statku vyšebrodského cisterciáckého kláštera, druhou část měla v majetku prelatura v Českém Krumlově, další část patřila městu Českým Budějovicím a zbývající dvě části přináleželi k panství v Českém Krumlově a Třeboni, která patřila rodu Schwarzenbergů. V okolí obce se na několika místech těžila železná ruda pro železářnu Adolfov u Křemže. Součástí Strážkovic je sídelní celek Lomec ležící asi 2 km západně od Strážkovic. První písemná zmínka pochází z roku 1409, kdy osada patřila částečně ke komařickému zboží, částečně vladýkům z Pašinovic. Dalšími majiteli byli v pozdějších obdobích Dětřich z Klení nebo roku 1482 Konrád z Petrovic. V 17. století byla jednou z majitelů osady krumlovská prelatura od které celou ves koupili roku 1732 Schwarzenbergové a připojili ji k třeboňskému panství, jehož součástí byla až do zrušení vrchnostenské správy. Další část osady patřila vyšebrodskému klášteru. Také Řevňovice jsou součástí obce, ležící asi 2 km jihozápadně od Strážkovic. První písemná zmínka v roce 1375, kdy zde sídlil drobný vladýcký rod pánů z Řevnějovic. Roku 1401 prodal osadu Vilémovi z Hlavatec. V roce 1412 je zde jako majitel části osady uváděn Mikuláš z Bukvice. Vladýkové z Hlavatec připojili svůj díl osady ke svému panství v Římově. Roku 1560 ji ale prodali městu Českým Budějovicím a v jejich majetku zůstala osada až do zrušení vrchnostenské správy. V osadě se dochovalo několik selských statků. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 53 dne 12.4.2013. Jejich popis je následující: *„Ve stříbrném štítě zvýšené zelené návrší, v něm stříbrná kovárna s valbovou střechou, vpravo s věžičkou. Nahoře zkřížené halapartny přirozené barvy přeložené červenou růží se zlatým semeníkem a zelenými kališními lístky“*, vlajka, která ze znaku vychází má popis: *„List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a zelený, v poměru 3 : 1. V bílém pruhu zkřížené modré halapartny na hnědých ratištích, přeložené červenou růží se žlutým semeníkem a zelenými kališními lístky“*.

Druhou dnes představovanou obcí je obec **Dubné**. Obec, nacházející se 8 km západně od Českých Budějovic v oblasti mnoha rybníků těsně pod úpatím prvních vrchů Blanského lesa. Obec sdružuje celkem čtyři sídelní celky. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1263 ve vztahu s majitelem obce Sudislavem z Dubného. Majitelem Dubného ale bylo několik malých vladýckých rodů – Roubíkové z Hlavatec, Dubenští z Chlumu, Ojířové z Protivce, Kunášové z Machovic. Vzhledem k tomu, že pro účast ve stavovském povstání byly majetky jejich vlastníkům zabaveny, stalo se roku 1623 jediným vlastníkem Dubného a okolních obcí královské město Budějovice. A od té doby, až do poloviny 19. století byli obyvatelé Dubného poddanými města Českých Budějovic. Z dochovaných památek je nejvýznamnější ranně gotický kostel v Dubném z konce 13. století, zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie. Další významnou památkou je bývalý panský dvůr na severní straně návsi, který stojí na místě, kde původně stávala jedna z dubenských tvrzí. Významnými památkami jsou rovněž pozůstatky

původní lidové architektury ve všech částech obce a samozřejmě i malé sakrální stavby ve všech částech obce. Obec se skládá z celkem čtyř sídelních celků – Dubného, Jaronic, Křenovic a Třebína. **Jaronice** leží asi 3 km severně od Dubného. Vznikly patrně ve 13.století. První písemná zmínka z roku 1378 v souvislosti s protivínským královským zbožím. Král Karel IV. obec zastavil několika drobným šlechtickým rodům. Později se jejich majiteli stali Kunášové z Machovic. Roku 1491 byla zástava za Vladislava II. vyplacena a připojena ke královskému zboží Hluboká. Poté byla součástí panství až do zrušení vrchnostenské správy. V obci je zděná výklenková kaplička a několik zachovalých selských statků. **Křenovice** leží asi 1 km severně od Dubného. Původně patřily ke královskému majetku, jako zástava se část osady dostala do rukou vladyků z Machovic, další část byla v majetku královského hradu Hluboké a třetí část patřila královskému městu Budějovicím. Páni z Machovic zde vystavěli tvrz. Roku 1687 ves koupil rod Schwarzenbergů a připojil ji k Hluboké. Součástí panství Hluboká byla obec až do zrušení vrchnostenské správy. V osadě kaplička sv. Jana Nepomuckého, kaplička Panny Marie, kovárna, panský dvůr a několik zachovalých selských statků. **Třebín** leží asi 3 km jihovýchodně od Dubného. Osada existovala již v době založení královského města Českých Budějovic v polovině 13.století. koncem 14.století patřila osada s poplužním dvorem budějovickému měšťanskému rodu Klariců. Roku 1454 majetek prodali Přibíkovi z Chlumu. Roku 1482 byla osada připojena k Dubnému. Roku 1589 získal Třebín Ctibor Ojř z Protivce, který jej roku 1610 prodal Hynkovi Vamberskému z Rohatec. Tomu byl zpustošený majetek konfiskován a jeho dalším majitelem se stalo roku 1623 královské město České Budějovice. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 46 dne 5.12.2012. Jejich popis je následující: *„Modro-zlatě polcený štít se stříbrnou vlnkovitou patou s černou lilií. V pravém poli kosmo vztyčený zelený dubový list, v levém poli zlatá věž s černým gotickým oknem pod hodinami a černou valbovou střechou“*, vlajka, která ze znaku vychází má popis: *„Žlutý list s vlajícím modro-bíle vlnkovitě v poměru 2 : 1 děleným pruhem, širokým třetinu délky listu. Ve žlutém poli kosmo vztyčený zelený dubový list. Z bílého pole s černou lilií vyniká do modrého pole žlutá věž s černým gotickým oknem pod hodinami a černou valbovou střechou“*.

Třetí obcí, která je dnes představována je obec **Vráto**. Obec Vráto leží asi 5 km východně od centra Českých Budějovic na silnici, která spojuje České Budějovice s Rudolfovem. Vesnice vznikla pravděpodobně koncem 13.století v souvislosti se založením královského města Budějovic u cesty směřující z něho na východ, směrem k Třeboni. Od počátku také patřila do majetku královského města. Původní název Vrata, byl snad odvozen od polohy při vstupu do budějovické kotliny a poprvé se připomíná roku 1375 v poněmčeném tvaru Brod (české jméno nalézáme v pramenech až v roce 1479). Roku 1384 tvořilo vesnici Vráto patnáct zemědělských usedlostí. Obyvatelům Vráta přinesla dobré pracovní příležitosti těžba stříbra, rozvíjející se od druhé třetiny 16.století, ale také mnoho potíží. Problém způsobovala nejenom těžba samotná, ale například i stavění hornických domků bez svolení majitelů pozemků. V okolí Vráta se nacházely doly Dvanácti tisíc rytířů, Boží dar, Zlaté tele, Zlatý lev, Svátá Anna, Svátý Jáchym, Bohatá útěcha, Pět bratří, Zelený dub, Milost boží a další. Od sklonku 19.století začala vznikat poblíž původní obce dělnická osada Nové Vráto. Původní vsi se pak začalo říkat Staré Vráto. Od roku 1951 bylo Vráto připojeno k Českých Budějovicím, s nímž jej spojovala i trolejbusová linka, zavedená v roce 1949. O rok později tu vzniklo jednotné zemědělské družstvo. Začátkem šedesátých let získala obec na nějaký čas opět samostatnost, ale už bez Nového Vráta. To zůstalo součástí Českých Budějovic. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 46 dne 5.12.2012. Jejich popis je následující: *„Ve zlatém štítě nad modrou vlnitou patou brána se zavřenými vraty, provázená nahoře dvěma obilnými snopy, vše červené“*, vlajka, která ze znaku vychází má popis: *„List*

tvorí dva vodorovné pruhy, žlutý a modrý, v poměru 3 : 1. V horní polovině žerďové části červená brána se zavřenými vraty“.

Poslední dnes představovanou obcí je obec **Záboří**. Obec Záboří se nachází asi 24 km západně od Českých Budějovic v oblasti několika rybníků na okraji pohoří a chráněné oblasti Blanského lesa. Obec vznikla pravděpodobně někdy ve 13.století, první písemnou zmínkou o ní je darovací listina krále Václava II. z roku 1292, kdy se dostala do majetku kláštera ve Vyšším Brodě, v jehož majetku zůstala obec až do poloviny 19.století, do zrušení vrchnostenské správy. V obci je několik zachovaných památek vesnické architektury a výjimečná výklenková kaplička sv. Jana Nepomuckého z roku 1852. Obec je složena ze tří sídelních celků – Záboří, Dobčice a Lipanovic. **Dobčice** leží asi 2,5 km západně od Záboří. Osada založena ve 13.století, první písemná zmínka pochází z roku 1292 v souvislosti s převodem osady do majetku vyšebrodského kláštera, kde osada zůstala až do zrušení vrchnostenské správy. Z památek se dochovala kaple Nejsvětější Trojice, zděná výklenková kaplička z roku 1842 a několik zchovalých selských statků a chráněná památná lípa. **Lipanovice** leží asi 2,5 km jihozápadně od Záboří. První písemná zpráva pochází z roku 1292, kdy král Václav II osadu daroval vyšebrodskému klášteru, kde zůstaly až do zrušení vrchnostenské správy. Z památek se dochovala kaple mučedníků sv. Jana a Pavla a několik zchovalých selských statků. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 46 dne 5.12.2012. Jejich popis je následující: „*V červeno-zeleně do oblouku děleném štítě nahoře vztyčená stříbrná borová šiška, dole dva odvrácené listy, vpravo lipový s listenem o dvou plodech, vlevo bukový, vše zlaté*“, vlajka, která ze znaku vychází má popis: „*List tvoří dva vodorovné pruhy, červený a zelený. V červeném vztyčená bílá borová šiška, v zeleném dva odvrácené žluté listy, lipový s listenem o dvou plodech a bukový*“.

Použitá literatura:

	<i>Webové stránky jednotlivých obcí</i>
	http://rekos.psp.cz/
<i>P.David, V.Soukup</i>	<i>Velká turistická encyklopedie</i>
<i>Daniel Kovář</i>	<i>Českobudějovicko, I. Levý břeh Vltavy</i>
<i>Daniel Kovář</i>	<i>Českobudějovicko, II. Pravý břeh Vltavy</i>

Naše červená cesta byla spíše za památkami lidové architektury a památkami přírodními. Vedla totiž do Pardubického kraje do skanzenu Veselý kopec a potom do přírodní rezervace Touloucovy maštale. Naše cesta se uskutečnila 15.června a mířila opět na sever.

Osadu Veselý Kopec najdete na okraji Železných hor, v trojúhelníku vymezeném sídelními celky Hlinsko na východě, Trhová Kamenice na západě a Ždírec nad Doubravou na jihu. Osada byla založena v průběhu 16. století, a stejně jako řada dalších sídel v okolí byla určena k zabydlení okolní lesní krajiny. Zdejší podnebí i život byl tvrdý, a život drobných rolníků zde nebyl žádný med. Protože v okolí byly hlavně lesy, které byly postupně káceny, obydlí, která se zde stavěla, byla převážně roubená. Většina z nich bohužel časem zanikla až na jedinou stavbu. A právě tato stavba byla důvodem, proč v 70 letech 20.století bylo rozhodnuto, že právě tento objekt a neporušená okolní příroda budou základem pro vytvoření lidového skanzenu, kam budou postupně přenášeny památky lidového stavitelství ze širokého okolí. V současnosti se zde nachází skoro třicet objektů, tvořících osadu s rozptýlenou zástavbou. Kromě objektů přímo na Veselém kopci je ale Soubor lidových staveb Vysočina rozdělen na několik dalších částí – ve Svobodných Hamrech je železářská osada s funkčním vodním kovacím hamrem jako dokladem technické dovednosti našich předků, v Moždenicích kovárna a další řemeslné dílny v roubených staveních (bednářské, kolářské, hodinářské a truhlářské dílny) a v Hlinsku roubené domky v místní části Betlém.

A jak vlastně toto muzeum lidové architektury vzniklo? Všemu předcházelo nadšení dobrovolných pracovníků památkové péče pod vedením pana Luďka Štěpána. Díky dobrovolníkům byly lidové stavby z okolních obcí do skanzenu převezeny. Skanzen byl poprvé veřejnosti otevřen v roce 1972. V roce 1981 se ujalo správy těchto nemovitostí tehdejší středisko Krajské památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích. To vytvořilo odloučené pracoviště s názvem „Soubor lidových staveb Vysočina“, které pověřilo zajištěním provozu a údržby památek.

Ve skanzenu jsou prováděny běžné prohlídky, ale jsou zde pořádány i zajímavé akce, vztahující se k jednotlivým obdobím roku, například masopust, dožínky, velikonoce, posvícení, ale i vánoce. To se potom v jednotlivých objektech například péče chleba, koláče a perník, vytvářejí ozdoby z různých materiálů, a návštěvníci se mohou nejenom dívat, ale i ochutnávat.

Měl jsem to štěstí, že jsem se poprvé dostal do tohoto skanzenu v době, kdy zde probíhalo posvícení. Procházel jsem volně skanzenem, až jsem se dostal ke mlýnu. Ten stojí v zadní

části skanzenu a jak jsem se dozvěděl v průběhu jeho prohlídky, není původním objektem. Stojí sice na místě, kde již v roce 1580 jeden mlýn stál, ale ten se do dnešní doby nedochoval, protože v roce 1909 vyhořel. Při obnově (roku 1977) byl na místě původního mlýna vystavěn mlýn „nový“ – opravený mlýn z Oldřetic. Po vstupu do objektu je první místností na levé straně největší místnost ve mlýně, která původně sloužila jejímu majiteli a jeho rodině k běžným činnostem, jako například k vaření, spaní, odpočinku. Mne na první pohled po vstupu do místnosti upoutala nádherná pec. V době mé návštěvy zde měl svou dílnu pekař perníku. Takže jsem tehdy viděl nejenom výrobu, tedy vyřezávání formy na perník, ale i výrobu perníku a jeho pečení. Dokonce jsem si odtud odnesl i perníček, protože před mlýnem byl stánek, kde si zájemci mohli perník koupit. Vzorů bylo mnoho, já si ale z nich vybral ten, který mne oslovil nejvíce – drobnou perníkovou plastiku s názvem „skřítek Milan“. Součástí mlýna je i dosud funkční mlecí zařízení poháněné vodou a v poslední místnosti je varna na povidla. I tady se ve třech kotlích, ve kterých je v každém udržována jiná teplota, používala k míchání vodní síla.

Dalším objektem, a který sem byl přenesen od Nových Hradů, je modře zářící statek z Mokré Lhoty. Uvnitř statku je umístěna expozice bydlení a hospodaření soukromého zemědělce z 50. let 20. století. Celý objekt je poměrně rozsáhlý, všechny místnosti mají klenuté stropy. Hlavní obytný prostor je hned vpravo při vchodu do objektu, sloužil ke každodenním potřebám. Jeho vybavení je velice podobné tomu našemu, na stěnách nechybí zrcadla a obrazy, nad okny visí garhy se záclonami. Za ní následuje menší pokoj, v něm dříve přespávali pomocníci v době žní. Základem celého statku je velká chodba, kde probíhaly veškeré práce související s domácností i s hospodařením. A součástí je i pec na chleba, která je dodnes funkční. V době mé první návštěvy se zde pekla chleba, který bylo možno i ochutnat. A byl opravdu prvotřídní. Součástí expozice v tomto statku jsou ve dvoře

statku stojící dobře zachovalá zemědělská technika 50. Let, např. mlátička na obilí, vyorávač brambor, řada stabilních motorů pro pohon zemědělských strojů a další. Před statkem najdeme dříve hodně rozšířený žentour, který rovněž sloužil k pohonu zemědělských strojů.

Zajímavý je i další objekt, stodola, která zaujme na první pohled svým netypickým tvarem. Na Veselý Kopec přenesli tuto netradiční čtrnáctibokou stodolu za Sádku u Poličky, kde stávala již v roce 1680. Vzácná je nejen pro své netradiční provedení bočních stran, ale také díky střešní krytině. Celý objekt pokrývá kvalitní sekaný šindel. Šindel patřil na Hlinecku k nejrozšířenějším střešním krytinám ještě na počátku 20. století. Dřevo se používalo většinou smrkové nebo jedlové, především stromy rostoucí uprostřed lesa (méně světla - delší doba růstu - hustší dřevo). Ve větším rozsahu byly ještě šindele vyráběny v 19. století a na počátku 20. století v nedalekém Herálci.

Uvnitř této stodoly je možno vidět mnoho dobových povozů, dokonce i pohřební vůz, sáně na převážení dřeva, ale i kryté sáně osobní, dále potom různé druhy bryček a kočárů, ale i parní samohyb.

Dalším objektem, který sem byl přenesen z Kozojed je hájenka. Jedná se o trojdílnou roubenou stavbu z konce 18.století. Při akcích zde sídlí drážník, který předvádí úpravy jak železného, tak u hliněného nádobí a dokonce i výrobu drobného drátěného šperku, a v kuchyni zase sídlí pekařka, která zde peče tradiční buchty.

Vzhledem k tomu, že můj dědeček byl v Českých Budějovicích kromě jiného i výrobcem hraček a hlavně loutkových divadel, zaujala mne loutkářská maringotka rodiny Kopeckých. Podle sdělení v ní patřivala potomkům slavného loutkáře Matěje Kopeckého, který dožil svůj život v jihočeských Kolodějích nad Lužnicí, kde má svůj pomník a je pochován na hřbitově

v Týně nad Vltavou. Uvnitř maringotky je kromě skrovného vybavení i ukázka loutek, se kterými tehdejší loutkáři obveselovali přihlížející děti, ale i dospělé.

Ale to je pouze krátký výčet toho, co vše je možno ve skanzenu vidět při různých pravidelně pořádaných akcích. Kromě popsaných objektů je zde možno vidět i výměnek ze Širokého dolu, kde je provozována hospůdka, ve které skvěle vaří zelnici i česnečku, dále potom sušku lnu a ovoce, usedlost z Lezníku, ve které je expozice domácího tkání a přípravy jídel na otevřeném ohni, včelín, chalupa bezzemka z Kameníček, vodní pila z Dolní Sloupnice, vodní olejna z Damašku u Dolní Rybné, bělidlo z Přívratu, sekernická dílna z Dachova, stupník na tlučení třísla a další.

V době pořádání akce u mlýna například i vyhrávala dudácká kapela, takže návštěvník se mohl potěšit nejenom krásnými stavbami, dozvěděl se jak naši předci žili, čím se živili, ale mohl si poslechnout i krásné písničky a potěšil i svůj mlsný jazyk. Rozhodně návštěva skanzenu byla velice příjemná.

Po prohlídce skanzenu jsme se přesunuli k naší druhé a ten den poslední zastávce. Tou byla návštěva přírodní památky Toulouvcovy maštale. Popis této oblasti jsem si vypůjčil z webových stránek, které o této oblasti pojednávají. Myslím, že není třeba je upravovat, protože přesně vystihují charakter této oblasti. Název získal tento nejpozoruhodnější přírodní útvar Pardubického kraje na základě pověsti o loupeživém rytíři Vavřinci Touloupci, který se prý ukrýval se svou družinou a kořistí právě ve skalách na Budislavsku u Litomyšle. Přírodní rezervace Toulouvcovy Maštale se rozkládá v povodí horního toku řeky Novohradky, kde skalní stěny, věže, pilíře a výčnělky přechází v centrální části v tzv. skalní města. Vyskytuje se zde celá řada vzácných druhů rostlin a živočichů. Názvy zajímavých skalních útvarů vznikaly podle toho, co lidem připomínaly (Kazatelna, Kolumbovo vejce, Panský stůl,

Cikánka, Pancéřová loď, Velryba, Kostelíček a další). Celá oblast je volně přístupná po značených stezkách a cyklotrasách. Rozsáhlá síť turistických tras a více jak 150 km cyklostezek zavedou turisty do všech známých i méně známých koutů mikroregionu Toulouvcovy Maštale. Přírodní park Údolí Krounky a Novohradky se rozkládá podél

vedených toků a je charakteristický drobnými potůčky, vodními plochami, podmačenými loukami, mokřady s bukovohabrovými porosty. Příjemným zakončením návštěvy této oblasti by mohl být výstup na některou ze tří rozhleden - Terezku, Borůvku nebo Toulouvcovu rozhlednu. Nejstarší z rozhleden Toulouvcova stojí na Jarošovském vrchu (539 m. n. m.) a návštěvník se může rozhlížet ze dvou plošin ve výšce 6 a 12 m. Nedaleko Pasek nad Prosečí byla v roce 2004 vystavěna rozhledna Terezka. Terezka je vysoká 25 m má několik plošin a je nejvyšší. Rozhledna Borůvka u obce Hluboká byla otevřena v roce 2005 a její jméno je odvozeno od názvu místa, kde se říká Na Borůvčí nebo Borek. Svou netradiční konstrukcí patří k nejzajímavějším stavbám tohoto druhu. Všechny rozhledny mají omezené otvírací doby. Mezi největší chloubu mikroregionu Toulouvcovy Maštale patří bezesporu zrekonstruovaný zámek Nové Hrady. Rokokový zámek byl postaven roku 1777 hrabětem Harbualem de Chamare ve stylu francouzských letních sídel. Celý zámecký komplex bývá často nazýván České Versailles. Kromě udržovaných zahrad můžete navštívit křížovou cestu z 18. století nebo muzeum cyklistiky. Turisticky zajímavými místy jsou i kostely v Perálci a Prosečí. Expozice muzea v Prosečí je věnována historii regionu a tradici lidových řemesel. V tomto kraji to bylo v minulosti sklářství a především dýmkařství, které se zde zachovalo doposud. V mikroregionu Toulouvcovy Maštale najdete krásnou přírodu, která dosud nebyla příliš poznamenána civilizací, zajímavé památky a rozhledny.

Heraldické soubory jsme si zvykli vídat hlavně v archivech, nebo již zpracované v různých publikacích. Ať už se jedná o erbovníky, památníky, soubory pohřebních štítů, nebo náhrobních kamenů. Je jedno, zda je jejich název Wappenbuch, wappenalbum wappenrolle, erbovník nebo erbovní soubor. V historii se tyto soubory objevovali u každého významnějšího šlechtického rodu, u každého významnějšího šlechtického, nebo královského dvora.

V novodobé historii, v době, kdy se pomocnými vědami historickými začali zabývat různé fyzické osoby, začaly vznikat i heraldické soubory jako součást sběru dat k vytvoření určité odborně zaměřené publikace. Některé z nich již byly vydány dávno, některé nedávno a některé zapadly v zapomnění, protože jejich tvorba byla přerušena. O některých z nich se pokusím buď já, nebo někteří z mých kolegů napsat články, které uveřejníme v našem časopise. Prvním z těchto novodobých erbovních souborů, které v našem časopise představíme je erbovní soubor, který po dlouhá léta dával dohromady můj přítel, numismatik a teď již mohu říct i amatérský heraldik Jiří Müller z Hradce Králové.

A jak jsem se k tomuto souboru dostal? Náhodou, protože ačkoliv jsme s Jiřím Müllerem komunikovali pravidelně, vzhledem ke vzdálenosti mezi našimi bydlišti (já bydlím v Českých Budějovicích) většinou pouze korespondenčně alespoň jedenkrát měsíčně, o tom, že dával dohromady tento heraldický soubor jsem se shodou okolností dozvěděl teprve z webové stránky AUKRO.cz, kde se objevila nabídka prodeje tohoto heraldického souboru. Naštěstí pro mne se mi tuto aukci podařilo vyhrát, takže jsem se stal jejím majitelem. Spolu s tímto souborem jsem získal i několik velkých obálek s výstřižky z dobového tisku - deníků, ale i časopisů. Ty zatím stále zpracovávám.

Celý heraldický soubor, který obsahoval 1112 kartonových kartiček barvy bílé, modré, fialové a černé ve velikosti přibližně A₆. Kartičky byly řazeny dle abecedy, s výjimkou tří skupin, které byly s odlišnými náměty. Ty tři skupiny se týkaly znaků církevních (27 kartiček), znaků zemských (14 kartiček) a znaků komunálních (27 kartiček). Všechny zbývající kartičky (944 kartiček) byly se znaky šlechtických rodů. Znaky pocházely z různých zdrojů. Některé byly vystříhnuty z různých novin a časopisů a na kartičku nalepeny v nezměněné podobě. Další pocházely nepochybně z odborných publikací, které se zaměřují na PVH a zůstaly pouze jako fotokopie na bílé čtvrtce bez vybarvení, a konečně sbírka obsahovala většinu znaků kreslených a vybarvených pravděpodobně dvěma technikami – částečně pomocí klasických vodovek, částečně pomocí barevných fixů. Znaky byly kresleny na bílý papír, vybarveny a nalepeny na již zmíněné kartonové kartičky. Na jedné straně se nacházel znak, na druhé straně byly informace o znaku a rodu jeho majitelů z části psané na klasickém, mechanickém psacím stroji, z části rukou. Když si představím čas, který byl spotřebován na vybarvení znaků a čas, potřebný ke zjištění historických dat a jejich přepsání na stroji, jednalo se určitě o práci několika měsíců. Navíc některé ze znaků nebyly zatím přilepeny na karton, proto si myslím, že to mělo teprve následovat. Některé byly ponechány bez vybarvení – ty byly pravděpodobně k vybarvení připraveny, ale již se na ně nedostalo.

Vzhledem k tomu, že mne jako známého pana Müllera zajímalo, jak vlastně tento heraldický soubor vznikl, požádal jsem o poskytnutí informací o něm syna pana Müllera, shodou okolností také Jiřího. Informace jsem získal, bohužel pouze velice stručné. Syn pana Müllera sice věděl o tom, že jakýsi heraldický soubor jeho otec vytvářel, že obrázky vlastnoručně vybarvoval, ale údajně není autorem jejich kreseb. Pokud si matně pamatoval, tak černobílé kresby snad pro pana Müllera vytvářel pan Hanáček. Ten mně také potvrdil, že panu Müllerovi určitě nějaké kresby posílal, ale nevěděl, na co je pan Müller použil a ani si nepamatoval, kolik jich asi tak bylo.

Nepodařilo se mi ani zjistit, za jakým účelem si pan Müller tento soubor heraldiky vytvářel. Možná měl v úmyslu jej použít jako podklad pro nějakou práci z oboru numismatiky, která mu byla nejbližší, možná chtěl vytvořit základ kartotéky pro případné vyhledávání informací o jednotlivých šlechtických rodech, možná byl jeho úmysl úplně jiný. To se bohužel již dnes nedozvíme.

Celý heraldický soubor jsem převedl do digitální podoby, která zatím odpočívá v mém počítači a přemýšlím o jejím dalším využití. Možná bude jeho využití jednoduché. Jednou z možností je umístění celého souboru na webové stránky, kde jej může navštívit každý, kdo bude mít zájem. Originály kartiček byly předány do správy Státního okresního archivu v Českých Budějovicích. Níže jsou uvedeny ukázky některých kartiček.

V minulém čísle časopisu jsem Vám představil jihočeský šlechtický rod Bavorů ze Strakonice, který mněl ve svém erbu figuru – střelu. Ale nejenom Bavorové se mohly pyšnit tímto znamením. V tomto čísle Vám představím další šlechtické rody se znamením střely.

Vedle panského rodu Bavorů ze Strakonice nachází se několik vedlejších odnoží které nebyly tak významnými rody ale drželi několik hradů v Jižních Čechách. Jako páni z Pořešína, z Maškovce, z Kameného Újezda, z Chlumu, ze Strádova, Vilémovic, z Křemže, Bendové z Nečtin a Strakonice, ze Srdova (1263). Ti všichni se hlásili k rozrodu Bavorů. Objevují se ve stejné době většinou ve spojitosti s hradem Osule neboli Vitějovice. Jakým způsobem vznikli nebo jak se utvořili nelze vysvětlit, mohl to být méně známý a nevýbojný bratranec, nebo zajištěný levoboček dnes těžko říci protože v tehdejší době oslovení bratře a strýci mezi šlechtou bylo zcela běžné. Všichni drží hrady a větší tvrze a zanikají do konce 15.století, až na Benedy z Nečtin (1808). Většinou to byli vladyské rody, některé se později vrátili do panského stavu. Pro zajímavost bylo by dobré je také poznat.

- Obr.18 Bavor z Nečtin, doložen v letech 1294 – 1332 tedy současník Bavora III. ze Strakonice. Sídlil s bratrem Vyšemírem na hradě Nečtiny v Západních Čechách po hradě vzali i predikát, dnes na jeho místě stojí kostel. Vstoupil do kláštera v Břevnově a později se stal opatem v Broumově a vzal sebou i Všemíra který byl purkrabím v Broumově. Blatenské muzeum, sbírka pečeti a otisku A.Masák, rok 1324, průměr 32 mm.
- Obr.19 Jan z Nečtin, znám z let 1406 – 1431 v boji proti husitům u Plzně, zanechal vdovu Jitku z Hrádku a dceru Jitku provdanou za Přecha z Kunratic. Držel hrad Buben, Plešnici, ½ Žlutic a dalších pět vesnic. Po jeho smrti se hradu Bubna ujal Vilém z Nečtin. – Blatenské muzeum,- sbírka pečeti a otisků A. Masák, rok 1416, průměr 28 mm.
- Obr.20 Jan z Nečtin, předešlí. SOA.Třeboň, VS.Třeboň sig.I.A-IAa-N57, 15.2.1419, průměr 24 mm.
- Obr.21 Vilém z Nečtin, Spolu s Jitkou se ujali hradu Bubna a dalších 7 vesnic s mlýnem pod hradem (stojí do dnes). Hradu se násilím zmocnili bratři z Gutštejna.
- Obr.22 Jan Beneda z Nečtin, SOA J.Hradec, RA z Hradce listiny 172/136 , 10.5.1456, průměr 19 mm.
- Obr.23 Jan Beneda z Nečtin na Nové Libní, OA Č.Budějovice, CH.Ř karton 8, 11.6.1552, průměr 14 x 12 mm.
- Obr.24 Albrecht Beneda z Nečtin, - OA.Č.Budějovice, Ch.Ř karton 47,= 18.2.1645, průměr 21 x 18 mm.
- Obr.25 Albrecht Benda z Nečtin, hejtman prácheňského kraje, OA.Strakonice,AM Strakonice karton I./2, 27.5.1651. průměr 16 x 13 mm.
- Obr.26 Lorenz Beneda z Nečtin, SOA.Třeboň, RA.Linkerů sig.II.-21a/7, 4.10.1790, prům. 18 x 15 mm.
- Obr.27 Bruno z Újezda na Maškovci, 1363 – 1401, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.II./6, inv.č.75, 2.8.1363, průměr 34 mm.
- Obr.28 Vilém z Újezda na Maškovci, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.III./36, inv.č.183, 14.7.1382, průměr 25 mm.

- Obr.29 Valkoun z Újezda na Maškovci, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.III./36, inv.č. 183, 14.7.1382, průměr 27 mm.
- Obr.30 Petr z Újezda na Maškovci, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.VI./3, inv.č. 738, 28.6.1402, průměr 26 mm.
- Obr.31 Racek z Maškovce na Maškovci, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.VI/3, inv.č. 738, 28.6.1402, průměr 22 mm.
- Obr.32 Jan z Drahonic a z Maškovce, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.II./23, inv.č. 92, 29.4.1425, průměr 18 mm.
- Obr.33 Racek z Drahonic na Maškovci, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.II./24, inv.č.93, 6.7.1425, průměr 20 mm.
- Obr.34 Adam z Drahonic, SOA Třeboň, CR.registr. karton 130, 9.11.1463, prům.18 mm.
- Obr.35 Adam z Drahonic, SOA.Třeboň, CR.registr.karton 60, 30.12.1482, prům. 24 mm.
- Obr.36 Václav Adam z Drahonic na Plástovicích, SOA.Třeboň, CR.karton 7, inv.č. 341, 16.6.1514, průměr 24 mm. Bavor vyměnil hrad Pořešín r.1315 za hrad Vítějovice.
- Obr.37 Markvart z Pořešína na Pořešíně, SOA.Třeboň, CS.karton 81, inv.č.648, 19.4.1366, průměr 28 mm.
- Obr.38 Markvart z Pořešína, SOA.Třeboň, CS.karton 15, inv.č.104, 20.3.1374, prům.26mm
- Obr.39 Vernér z Pořešína, prodal hrad Pořešín, SOA.Třeboň, CS.karton 34, inv.č. 236, 13.3.1375, průměr 26 mm.
- Obr.40 Markvart z Pořešína, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig.II./10, č. 79, 29.10.1388, průměr 26 mm.
- Obr.41 Markvart z Pořešína, SOA.Třeboň, VC.Nové Hrady sig.HA - 4961, č. 26, 1.5.1418, průměr 22 mm.
- Obr.42 Jan z Pořešína, SOA.Třeboň, VS.Rožmberk, sig.2072/b, č.14, 31.8.1431, průměr 19 mm.
- Obr.43 Zikmund z Pořešína, SOA.Třeboň, VS.Nové Hrady sig. HA – 4891, č. 34, 8.3.1444, průměr 19 mm.
- Obr.44 Jan z Pořešína řečený Bílá Hlava, SOA.Třeboň, CS.karton 78, inv.č.612, 23.10.1496, průměr 26 mm.
- Obr.45 Markéta Kunášová z Pořešína, SOA.Třeboň, VS.Nové Hrady sig.HA – 4894, č.48, 23.4.1466, průměr 22 mm.
- Obr.46 Jan z Pořešína řečený Bílá Hlava na Deskách, SOA.Třeboň, VS.Nové Hrady, sig. HA – 4895, č.31, 28.5.1474, průměr 28 mm.
- Obr.47 Jan z Pořešína řečený Bílá Hlava na Deskách, SOA.Třeboň, VS.Nové Hrady, sig.HA – 4894, č. 48, 23.4.1466, průměr 24 mm.
- Obr.48 Petr z Újezda na Strádově, OA.Č.Budějovic, AM.listiny sig.VI. / 3, č.738, 28.6.1402, průměr 27 mm.
- Obr.49 Vilém z Újezda na Strádově, SOA.Třeboň, CS karton 29, inv.č. 219, 20.1.1415, průměr 25 mm.

- Obr.50 Přibík z Chlumu na Dubném, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig. II. / 55, inv.č.124, 7.11.1789, průměr 20 mm.
- Obr.51 Jan Dubenský z Chlumu, SOA.Třeboň, CR.registratura karton 3, 16.9.1527, průměr 20 mm.
- Obr.52 Justina Kunášová z Chlumu, OA.Č.Budějovice, AM.listiny sig. II. / 67, inv.č. 136, 13.8.1579, průměr 24. Pečeť je zajímavá tím že má dva klenoty proti sobě.
- Obr.53 Mikuláš z Vilímovic, SOA.J.Hradec, RA.z Hradce listiny č.124 / 94, 7.9.1443, průměr 18 mm.
- Obr.54 Jan z Vilímovic, SOA.Třeboň, VS.Nové Hradky sig. HA – 2963, č. 38, průměr 18 mm.
- Obr.55 Beneš z Křemže, SOA.Třeboň, CS.karton 22,č.168,12.6.1384, průměr 26 mm.
- Obr.56 Přibík z Křemže, SOA.J.Hradec, RA.z Hradce listiny č. 124 /94, 7.9.1443 , průměr 20 mm.
- Obr.57 Přibík z Křemže, SOA.J.Hradec, RA z Hradce listiny č. 166 / 131, 27.8.1455, průměr 22 mm.
- Obr.58 Jan Smil z Křemže, odpůrce proti Oldřichovi z Rožmberka byl nakonec popraven, SOA.Třeboň, Historika sig.2414,č.293, 25.7.1444, průměr 24 mm.
- Obr.59 Přibík z Křemže, OA.Č.Krumlov, AM.Krumlov sig.A-III.,č.84, 15.6.1383, průměr 22 mm.
- Obr.60 Jan z Křemže, Praha, Listiny L II,sig.128,č.191, 30.3.1424, prům. 27 mm.
- Obr.61 Jindřich z Chlumu, SOA.Třeboň, VS.Krumlov sig.I./7, 22.6.1306, prům.32mm.
- Obr.62 Vilém z Újezda na Strádově. SOA.Třeboň, CS.Nedabyle II./129-1,č.219, 20.1.1415, průměr 25 mm.
- Obr.63 Přibík z Pořešína, OA.Č.Krumlov, VS.Krumlov I./1,An-13, 8.9.1365, prům. 29 mm.
- Obr.64 Markvart z Pořešína, OA.Č.Krumlov, AM.Kaplice I./1,č.1, 6.12.1418, průměr 28 mm.
- Obr.65 Přibík z Pořešína, OA.Č.Krumlov, VS.Krumlov I./1,č.1, 10.1.1317, prům. 32 mm
- Obr.66 Verněř ze Srdova, První zmínka o dvorci s tvrzí již 1263, zároveň s Bavorsy. OA. Č.Krumlov, VS.Krumlov I./1, An-13, 8.9.1365, průměr 30 mm.
- Obr.67 Mareš ze Srdova, OA.Č.Krumlov, VS.Krumlov I./1, An-13, 8.9.1365, průměr 32 mm.

Bavor z Nečtin, r. 1324
Obr. 18, prům. 32 mm

Jan z Nečtin, r. 1416
Obr. 19, prům. 28 mm

Jan z Nečtin, r. 1419
Obr. 20, prům. 24 mm

Vilém z Nečtin, r. 1419
Obr. 21, prům. 24 mm

Jan Benda z Nečtin, r. 1456
Obr. 22, prům. 19 mm

Jan Benda z Nečtin, r. 1552
Obr. 23, prům. 14 x 12 mm

Albrecht Beneda z Nečtin, 1646
Obr. 24, prům. 21 x 18 mm

Albrecht Beneda z Nečtin, 1651
Obr. 25, prům. 16 x 13 mm

Lorenz Beneda z Nečtin, 1771
Obr. 26, prům. 18 x 15 mm

Bruno z Újezda, r. 1363
Obr. 27, prům. 34 mm

Vilém z Újezda, 1382
Obr. 28, prům. 25 mm

Valkoun z Újezda, r. 1382
Obr. 29, prům. 27 mm.

Petr z Újezda, 1402
Obr. 30, prům. 26 mm

Ráček z Maškovce, r. 1402
Obr. 31, prům. 22 mm

Jan z Drahonic, r. 1425
Obr. 32, prům. 18 mm

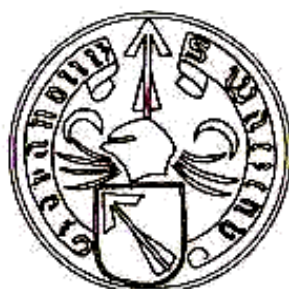
Racek z Drahonice, r.1425
Obr. 33, prům.20 mm

Adam z Drahonice, r.1463
Obr. 34, prům.18 mm

Adam z Drahonice, r. 1482
Obr. 35, prům. 24 mm

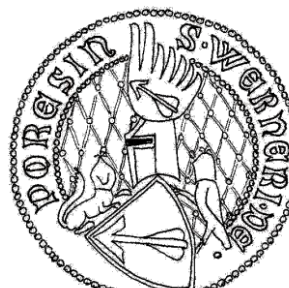
Václav Adam z Drahonice, 1514
Obr. 36, prům.24 mm

Markvart z Pořešína, 1366
Obr. 37, prům. 28 mm

Markvart z Pořešína, 1375
Obr. 38, prům.26 mm

Vernér z Pořešína, 1375
Obr. 39, prům. 26 mm

Markvart z Pořešína, 1388
Obr. 40, prům. 26 mm

Markvart z Pořešína, 1418
Obr. 41, prům. 22 mm

Jan z Pořešína, 1431
Obr. 42, prům. 19 mm.

Zikmund z Pořešína, 1444
Obr. 43, průměr 19 mm

Jan z Pořešína, 1496
Obr. 44, prům. 26 mm

Markéta z Pořešína, 1466
Obr. 45, prům. 22 mm

Jan z Pořešína, 1474
Obr. 46, prům. 28 mm

Jan z Pořešína, 1466
Obr. 47, prům. 24 mm

Petr z Újezda, 1402
Obr. 48, prům. 27 mm

Vilém z Újezda, 1415
Obr. 49, prům. 25 mm

Přibík st. z Chlumu, 1489
Obr. 50, prům. 20 mm

Jan Dubenský z Chlumu, 1527
Obr. 51, prům. 22 mm

Justina z Chlumu, 1579
Obr. 52, prům. 24 mm

Mikuláš z Vilímovic, 1443
Obr. 53, prům. 18 mm

Jan z Vilímovic, 1448
Obr. 54, prům. 18 mm

Beneš z Křemže, 1384
Obr. 55, prům. 26 mm

Přibík z Křemže, 1443
Obr. 56, prům. 20 mm

Přibík z Křemže, 1455
Obr. 57, prům. 22 mm

Jan Smil z Křemže, 1444
Obr. 58, prům. 24 mm

Přibík z Křemže, 1385
Obr. 59, prům. 22 mm.

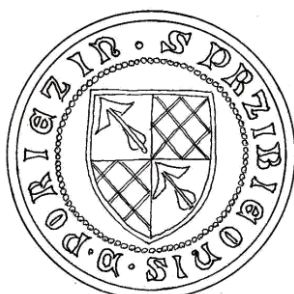
Jan z Křemže, 1424
Obr. 60, prům. 27 mm

Jindřich z Chlumu, 1306
Obr. 61, prům. 32 mm.

Vilém z Újezda, 1415
Obr. 62, prům. 25 mm

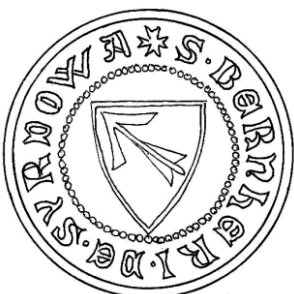
Přibík z Pořešína, 1365
Obr. 63, prům. 29 mm.

Markvart z Pořešína, 1418
Obr. 64, prům. 28 mm

Přibík z Pořešína, 1337
Obr. 65, prům. 32 mm.

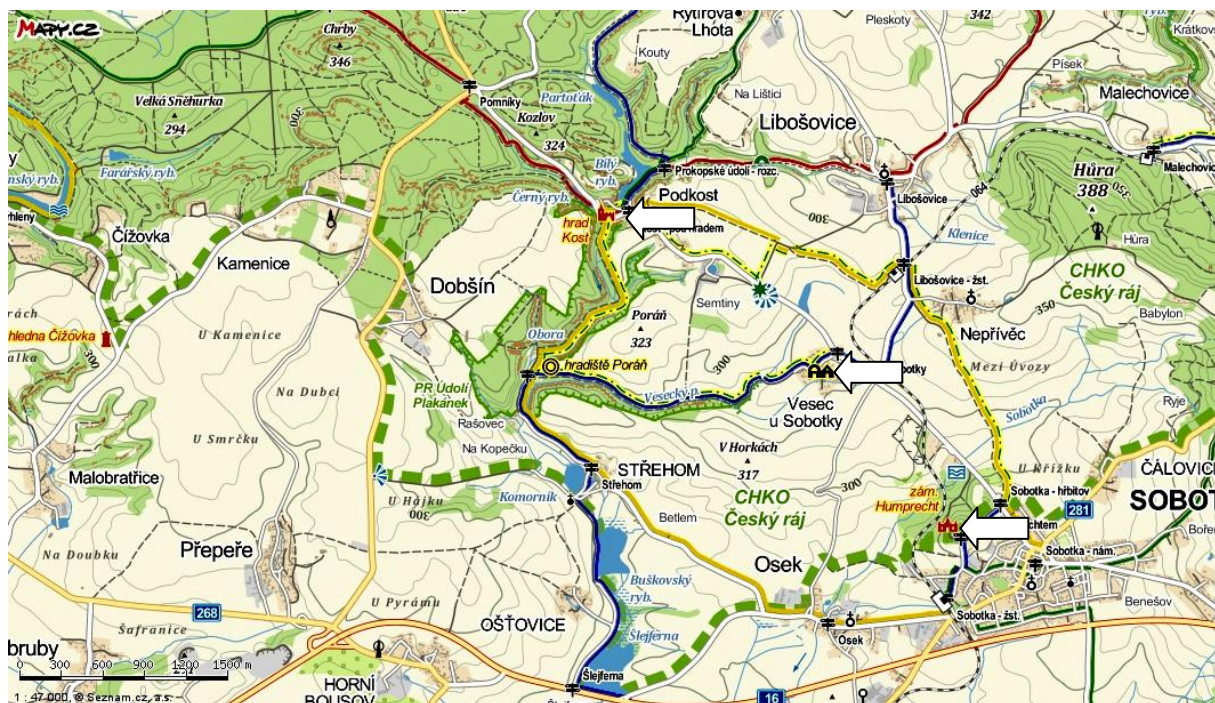

Vernér ze Srdova, 1365
Obr. 66, prům. 30 mm.

Mareš ze Srdova, 1365
Obr. 67, prům. 32 mm.

Třetí letošní cesta za památkami nás zavedla opět na sever, tentokrát ne tak daleko, jako při naší první letošní cestě, nejdále jsme se dostali do okolí města Sobotky. Naším prvním cílem na cestě za památkami byl zámek Humprecht.

Lovecký zámek Humprecht byl letním sídlem Humprechta Jana Černína z Chudenic, císařského velvyslance v Benátkách. Lovecký zámek s elipsovitým půdorysem je umístěn na čedičovém návrší nad městem. Byl postaven na základě návrhu Carla Luraga a má v sobě prvky manýrismu, ale i pozdní renesance a raného baroka. Stavba proběhla v letech 1666–68 a vedl ji Francesco Ceresola, který také zámek po požáru roku 1678 opravil a zvýšil o jedno patro. Stavba se ale stala nestabilní, proto musely být zbourány přízemní hospodářské budovy a základy byly zpevněny kvádry z pískovce. Zlatý půlměsíc byl na vrchol umístěn roku 1829 místo původního zrezivělého slovanského kříže na základě pověsti o tom, že Heřman Černín byl vězněn v Turecku. Roku 1738 zámek koupila rodina Netolických z Eisenberga, ovšem zámek pomalu chátral. V letech 1937–39 byl rekonstruován. V 70. letech 20. století byl zámek důkladně opraven. Uprostřed stavby se nalézala šestnáct metrů vysoká elipsovité hodovní síň s výbornou akustikou, kde se často konají koncerty. Na jejím stropě je namalován znak Černínů od R. Beneše.

Na hřbitově, který stojí nedaleko zámku je pro nás jeden zajímavý hrob. Místo svého posledního odpočinku zde našel Fráňa Šrámek. Ze zámku je také krásný kruhový rozhled, rozhodně stojí za to vystoupat těch několik desítek schodů.

Další naší zastávkou byl hrad Kost. Hrad postavil před rokem 1349 Beneš z Vartemberka. Jako jeden z mála našich hradů je umístěn nikoliv na kopci, ale v údolí na pískovcovém ostrohu. Hrad v průběhu doby mnohokrát vystřídal majitele. Vartemberkové vlastnili hrad do roku 1414, poté ho získal výhodným sňatkem Mikuláš Zajíc z Házmburka. V první polovině 15. století získává po smrti Jana z Házmburka državy jeho poručník Zdeněk Lev z Rožmitálu, který roku 1497 prodal s celým dvorem Janovi ze Šelmberka. Šelmberkové byli pány hradu do roku 1524, po nich hrad vlastnili Biberštejnové v letech 1524–1551, Lobkovicové v období

1551-1637, v 17. století jej na určitou dobu získal vojevůdce Albrecht z Valdštejna a po něm následovali Černínové z Chudenic (1637-1738), po Černínech zde vládl v letech 1738-1769 Václav Kazimír Netolický z Eisenberka a po nich Flaminiové dal Borgo v období od roku 1769 až do roku 1948, kdy byl hrad převeden do vlastnictví státu. Synovi poslední majitelky, Giovannimu Kinskému dal Borgo byl hrad v roce 1992 v restituci vrácen. Dodnes je velice dobře zachovaný.

Zajímavostí tohoto hradu je věž, která není v půdorysu postavena ve tvaru obdélníku, nebo čtverce ale lichoběžníku. Nepravidelnost věže je úmyslná a je použita u několika staveb různých hradů naší vlasti. Stavitelé je použili pro ochranu před salvami z děl oblátek. Po stěně, která není k nepříteli natočena kolmo, koule sklouzne a nenadělá škodu. Hrad Kost a jeho okolí, historie a byl předlohou pro významného prvorepublikového historika Josefa Pekaře, který o tomto objektu napsal dvoudílnou monografii s názvem Kniha o Kosti. Co se týká hradu a jejího okolí, hrad sám stojí na skalnatém ostrohu v místě, kde se stýkají tři skalnatá údolí. Ve dvou z nich jsou rybníky, na severní straně Bílý rybník, na severozápadní straně Černý rybník. Býval zde ještě jeden rybník, ale ten už zanikl. Všechny tři byly součástí obrany hradu. V případě nebezpečí stačilo protrhnout hráz a okolí hradu se proměnilo v v hezky

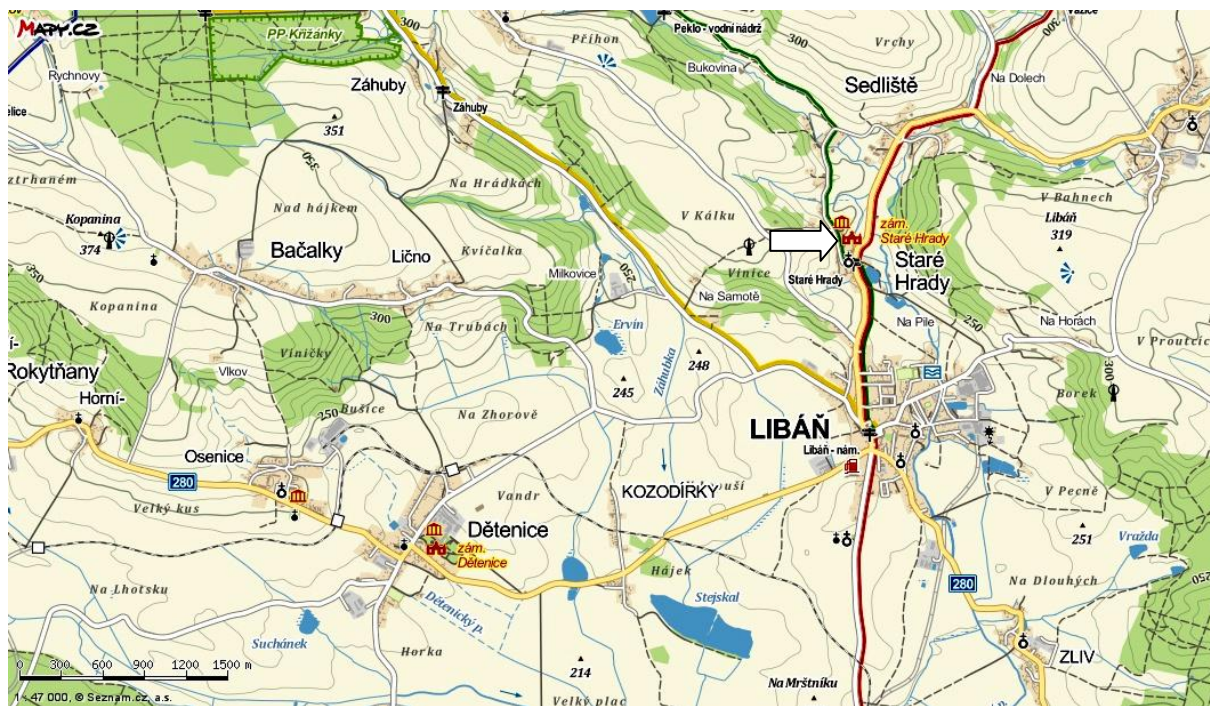
nehezky terén. Jižním směrem od hradu se táhne údolí pojmenované Plakánek, ve kterém se nachází jižněji další rybník. Celé údolí Plakánku je lemováno pískovcovými stěnami.

Po prohlídce hradu Kosti a částečné prohlídce údolí Plakánku jsem se přesunuli jen o několik kilometrů zpět k městečku Sobotce, abychom navštívili další skanzen lidové architektury. Jednalo se o místní část obce Libošovice – Vesec u Sobotky. Vesnická památková rezervace zde byla vyhlášena v roce 1995 a tvoří ji celkem 18 roubených domů soboteckého typu pojizerské roubenky, která se vyznačuje dokonalou tesařskou prací. Jejím hlavním znakem jsou sdružená okna, ve většině průčelí v původním stavu. Roubenky jsou umístěny okolo okrouhlé návsi, na níž stojí kamenná socha Nejsvětější trojice s reliéfem sv. Starosty, jejímž autorem je lidový umělec Josef Zeman ze Žernova. Tato vesnička je navíc asi všem obyvatelům známa, protože tady kdysi probíhalo natáčení několika známých českých filmů – „Přijela k nám pout“, „S čerty nejsou žerty“, nebo „Jak dostat tatínka do polepšovny“. Vesnička je malebná, ale místním stálým obyvatelům se tady asi moc

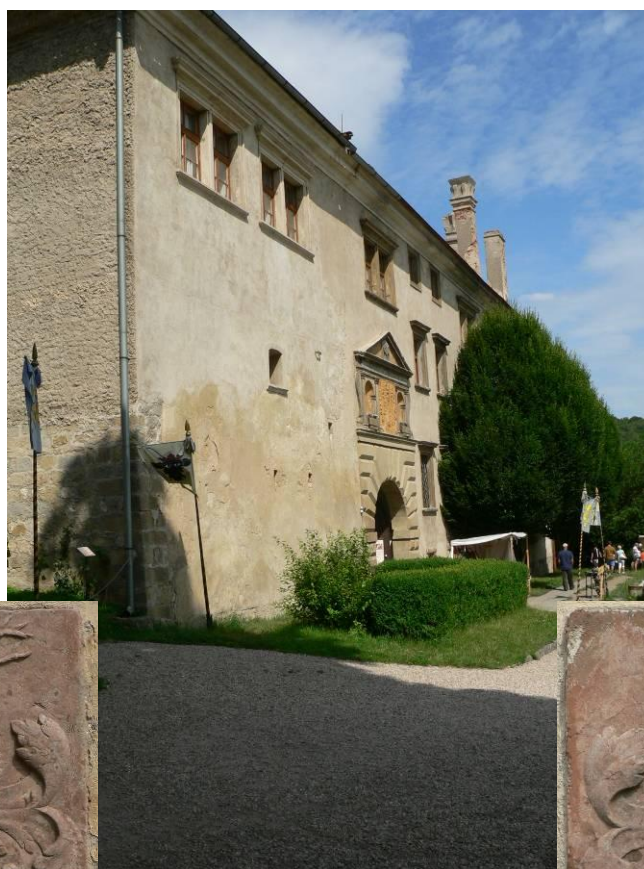
idylicky nežije. Chybí totiž jakákoliv občanská vybavenost. Možná tak trochu proto, že většina objektů je využívána pouze pro rekreaci.

Dalším naším cílem byl zámek v obci Staré Hrady, kam jsme se přesunuli autobusem. Na tento objekt jsem byl velice zvědavý, vzhledem k tomu, že jsem věděl, že zde dlouhou dobu je zde Literární archiv Památníku národního písemnictví s depozitáři, knihovnou a studovnou, ale taky že od roku 2007 jsou jeho majiteli příslušníci rodiny Sukovy.

První písemná zmínka o tomto místě pochází již z roku 1340, kdy zde stála původní tvrz vladyků ze Staré. V okolí býval rod vladyků ze Staré nejvýznamnějším – Arnošt ze Staré byl hejtmanem v Kladsku. Jeho synové zde vybudovali kamenný hrad a protože měli blízký poměr k pražskému královskému domu, stavební huť Petra Parléře se podílela na stavbě kaple, která stojí před dnešním zámkem. Hrad vlastnil i Arnoštův vnuk Smil Flaška z Pardubic. A narodil se zde i první český arcibiskup – Arnošt z Pardubic. Roku 1567 koupil Starou Kryštof Popel z Lobkovic, člen dvorské válečné rady a rytíř Řádu zlatého rouna, který vlastnil sousední panství Kost. Dalším majitelem Staré se stal Jiří Pruskovský z Pruskova, manžel Uršuly z Lobkovic. Roku 1573 se Pruskovští pustili do přestavby původního gotického kamenného obydlí na renesanční zámek, který byl největším a nejkrásnějším v širokém okolí. Vzhledem k tomu, že Jiří Pruskovský byl komorníkem císaře, byl stavitelem zámku pravděpodobně některý z císařových italských architektů. Stavbu dokončil jeho syn Oldřich Disider, který byl rovněž komorníkem u císařského dvora a také radou. Z jeho doby pochází vzácná psaníčková a figurální sgrafita s biblickými výjevy a také hlavní, vyřezávaný oltář v kostele. Roku 1628 zámek koupil Albrecht z Valdštejna, za jehož vlády se okolnímu území říkalo „Šťastná země“, protože zajistil pro okolní lidi nejenom práci, ale i prosperitu a klid, protože chránil okolí proti průtahům a pobytům vojsk. Po Valdštejnově zavraždění přechází Stará do majetku rodu Schliků, kteří zde zakládají fideikomisní panství Kopidlno-Staré Hrady. Za jejich vlády zde sídlilo pouze hospodářské centrum – byl zde panský dvůr s konírnami, špejcharem a pivovarem. Kolem roku 1800 došlo k sesutí gotického křídla zámku vlivem nedostatečně prováděné údržby. Opravu zajistil roku 1811 zednický mistr Pelikán, který také provedl zazdění Schlikovského znaku nad vchodem do zámku. Po vymření rodu Schliků se majiteli zámku stala rodina Weissenwolfů. Po roce 1945 se zámek stal

majetkem státu, ale nebyl nijak využíván a postupně chátral. Roku 1960 bylo dokonce rozhodnuto o jeho demolici. Roku 1964 se zásluhou učitele Vladimíra Holana, který se stal předsedou MNV, zámek podařilo zachránit. Na jeho obnově se podíleli místní důchodci a účastníci letních trempských brigád. A podmínkou obnovy bylo i vhodné využití zámku. Proto je zde již od roku 1969 sídlo Literárního archivu Památníku národního písemnictví s pracovními J. Vrchlického, Elišky Krásnohorské a Aloise Jiráska. Protože ale obci Staré Hrady, na kterou byl zámek převeden, bylo jasné, že na údržbu objektu peníze za pronájem stačit nebudou, bylo rozhodnuto, že objekt bude prodán. Jeho novým majitelem se stala rodina Sukových, kteří zámek v současnosti provozují. V zámku jsou provozovány celkem tři prohlídkové okruhy – prvním je okruh nazvaný „Jak se žilo za císaře Františka Josefa I.“ a další dva jsou zaměřena hlavně na malé návštěvníky – pohádkové okruhy s množstvím skřítků a draků. Průvodci jsou oblečeni jednak v dobových kostýmech a také jako pohádkové postavy – čarodějnice, vodníci, čerti. V sezoně ožívá i nádvoří zámku různými atrakcemi, trhy a rytířskými zábavami. Ideální místo pro návštěvu rodin s malými, i těmi odrostlejšími dětmi.

S pro milovníky historie a pomocných věd historických má zámek také své osobité kouzlo. Kromě mnoha vlajek se znaky historických šlechtických rodů se na několika místech v zámku a jeho okolí mohou setkat se znaky bývalých

majitelů objektu. Nad oběma branami a na kostele i v jeho vnitřku jsou umístěny kamenné znaky Lobkoviců, Pruskovských z Pruskovic, Schliků Vančurů z Řehnic a dalších rodů.

Na přelomu let 2011 a 2012 došlo k zásadní a hlavně na první pohled viditelné proměně kostela Stětí sv. Jana Křtitele v Žumberku. Tento doposud neprobádaný a tudíž neobjevený skvost jihočeské gotické architektury se sice rekonstruuje již od roku 2005, ale až teprve nyní je tato oprava ve své závěrečné fázi. A právě na sklonku léta a počátku podzimu roku 2011 došlo stavební firmou Prokeš z Říмова k obnově venkovní fasády lodi, presbytáře a sakristie chrámu, přičemž fasáda věže se realizovala již v roce 2006. Objevem při postupu těchto prací byl nálezný a zvýraznění bílého lemování kolem jednotlivých oken, včetně ozdobných prvků v podobě křížů a dvou půlměsíců ve vrcholcích gotického oblouku jejich paspart. Ve vstupní věži na kůr a věž kostela pak bylo dodatečně přiznáno v minulosti zazděné okno malých rozměrů. Původní velikost okna v presbytáři za hlavním oltářem byla rovněž ve venkovní fasádě naznačena plastickým ústupkem v omítce.

Díky financování z prostředků Evropské unie, konkrétně ze Státního zemědělského intervenčního fondu na ochranu a rozvoj kulturního dědictví venkova při Ministerstvu zemědělství ČR se práce v interiéru kostela odehrávaly již od počátku roku 2012. Dělníci a řemeslníci postupně z prostoru lodi i kůru deponovali kostelní lavice, otloukli zejména na jižní stěně lodi značné množství zdegradované vnitřní omítky až do výše cca 2 m a do prostoru vestavěli tři patra lešení, z něhož postupně odstraňovali a následně tmelili nesoudržná místa v omítce. Celá severní strana lodi pak byla v režii restaurátorů pod vedením akademického malíře Antonína Hamsíka z Prahy. Až díky lešení se na konci února podařilo objevit v jednotlivých klenebních polích galerii 26 šlechtických erbů, které se podařilo díky mimořádné dotaci ze strany Jihočeského kraje nejenom odkryt, ale i kompletně zrestaurovat. Dominuje zde vyobrazení pětিলisté rožmberské růže v různých variantách, ale i zkřížené klíče, coby symbol papežské moci, znak Bavorů ze Strakonice a s nimi související erb Jana III. z Rožmberka, který byl převorem řádu Johanitů právě ve Strakonici. Zbytek je ale zřejmě smyšlený tak, aby esteticky doladil čtyřlodní prostor síťové klenby. Kuriozitou je šachovnicovitý erb i erb v podobě jakéhosi hrnečku s pokličkou, či zvonu? a dvěma zkříženými prapory. Zajímavostí pak fakt, že na nejčestnějším místě v blízkosti presbytáře žádné erby v kápích klenby nejsou. S výjimkou čtvrté, dodatečně přistavěné lodi. K této převratné události se na stěně nad triumfálním obloukem objevila dokonce přesná datace 1513, v podobě ·XII·. A nejen to, je tam i švabachem vyvedený německý nápis „Maister Hans zu Schweincz“, tedy mistr Jan z Trhových Svinů a jeho znakový štítek s kamenickou značkou. Tento relativně nenápadný nápis pak způsobil poměrně značný mediální rozruch díky Mgr. Lavičkovi z českobudějovického památkového ústavu, který dozoroval průběh oprav v interiéru kostela. Reportáž zde točila televize i rozhlas a zmínka o tomto objevu se objevila ve spoustě tištěných i internetových médií. To, aby se na čestné místo nad vítězným obloukem podepsal relativně prostý a obyčejný stavebník, řídící přestavbu kostela nemá minimálně v jižních Čechách žádné srovnání. Člověk by spíše předpokládal podpis donátora, šlechtice či církevního hodnostáře.

Kompletně restaurátorsky pak byla dokončena výzdoba a výmalba presbytáře. K již objeveným freskám s vyobrazením příchodu Tří králů a sv. Zikmunda přibýly další objevené sanktuáře, schránky a niky na stěnách a zejména pak vynikla pětिलistá rožmberská růže ve svorníku křížové klenby. Její žebra byla ponechána ve druhé nejstarší – pozdně gotické barevnosti, tj. v odstínu světle červené až narůžovělé barvy. A to vzhledem k plánované výmalbě interiéru v odstínu červené a bílé. Tu a tam má někdo z návštěvníků tendenci kritizovat růžový nádech opěrných sloupů i klenebních žeber v prostoru lodi kostela, který se v závěrečné fázi postupu prací v interiéru nakonec uskutečnil, ale opravdu se vycházelo

z autentického nálezu v presbytáři, kde mimochodem původně byla žebra klenby vyvedená v odstínu šedé, což byla tedy prvotní, raně gotická barevnost.

Asi vůbec nejstarší nástěnnou malbou je na místě za pravým bočním oltářem v jižní lodi při pohledu od vstupu do kostela výjev sv. Kateřiny s mečem a sv. Markéty s drakem. Vedle nich pak v náznaku můžeme vidět i dvě postavy klečících donátorů, stejně jako erbovní štítek v popředí. Bohužel z odkrytého shluku barev nešlo restaurátorsky více dostat. Datace by se měla vztahovat k roku 1350.

Naopak nejvíce dominantní freskou je pozdně gotická či ranně renesanční (z období kolem roku 1550) nástěnná malba na severní stěně lodi kostela. Zachycuje celou Kalvárii, tj. nejen ukřižovaného Krista, ale i postavy lotrů po jeho levici i pravici. Pod křížem je pak nepřeberné množství postav, namátkou Máří Magdalena, mnich či zbrojnoš. Spodní levý okraj fresky byl bohužel značně degradovaný a i celkově nemá malba nijak cennou hodnotu. O to ale více vyniká rozměrově. A její monumentalita se musela v minulosti vyjevit v celé své kráse návštěvníkovi bohoslužby, který do chrámu Páně vstupoval tehdejším hlavním, nyní postranním jižním vstupem se zajímavým pozdně gotickým kamenným portálem, který v sobě nese všechny dostupné znaky rožmberské stavební huti. Když si navíc odmyslíme současnou dřevěnou tribunu chóru vystupující do prostoru chrámové lodi a do jisté míry rušící přímý pohled na namalovanou Kalvárii. Mimochodem vlevo a vpravo od výše zmiňovaného portálu jsou dosti neobvykle umístěné i dvě kropenky na svícenou vodu. V prostoru jižní předsíně pak byla odstraněna dodatečná příčka vyplněná druhotně použitými dvoukřídlými dveřmi, původně zřejmě z budovy sousední školy. Vynikla tím zejména hřebínková klenba, kterou je jižní předsíň zaklenuta. A protože je její vnitřek i kompletně vyčištěn, na zemi lze zase spatřit mohutný náhrobek s dominantním tesaným křížem uprostřed a dvěma menšími po okraji.

Dělníci rovněž odstranili příčku a vyklidili prostor původního vstupu na kůr a do věže z jižní části postranní lodi ihned v úrovni hlavního současného vstupu do kostela. Za dalším pozdně gotickým sedlovým portálem se dokonce v suti dochovaly i tři kamenné schody původního točitého schodiště, kterým se šlo na kůr. Tento vyklizený prostor bude osvětlen a ponechán jako zajímavý architektonický prvek. Osvětleno bude z podlahy i celé prostranství pod kruchtou, kam se již nevrátí dodatečně přidané lavice a celá tato plocha tak zůstane volná. Restaurované lavice přijdou zasadit do zcela nově vyrobených dvou roštů pouze na původní místo po obou stranách lodi kostela. A právě pod lavicemi v prostoru třetí lodi zleva od vstupu, v blízkosti presbytáře a levého postranního oltáře byl doposud ukryt neznámý náhrobní kámen, s německým nápisem, čitelným bohužel pouze z jedné úhlopříčně rozdělené poloviny, avšak v horní části s jasně patrnými vytesanými erby Theobalda Höcka a jeho manželky Anežky Kalkreiterové. Oba erby jsou zde vyvedené včetně klenotů v podobě perutí a ženské figury. Prvotní domněnkou je pohřbené dítě obou manželů pod náhrobní deskou.

Restaurátorský objev se uskutečnil i na kůru. Ani sem se mimochodem nevrátí odstraněné stupňovité lavice vedle varhan. Na východní stěně v severozápadním rohu kostela zde byla odkryta a zrestaurována renesanční freska v podobě orámovaného německého nápisu vyvedeného švabachem a s vyobrazením erbu Theobalda Höcka a jeho manželky s korunkou namísto klenotů. Ten samý erb v kamenné podobě zdobí vstup do domu č.p. 43, nacházejícího se hned vedle vstupu do areálu blízké tvrze. Spodní část ozdobného rámu je pak zakončena úsměvnou kresbou baculatého andělíčka s křídly v místě uší... Německý text se již podařilo zpracovat i přeložit. Na první čtyři řádky vždy navazuje citát z Bible, z listu sv. apoštola Pavla Korinským, z listu Jakubova, dále pak z 5. knihy Mojžíšovi ze Starého zákona a konečně Žalm č. 119. Druhá polovina rámu je pak vyplněna přímým citátem Bible. Jedná se o verš z Janova evangelia 3,16 – Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby

žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Podobná renesanční nápisová freska, tentokrát ale oválného tvaru je i nad současným vstupem na kůr. Je zde patrná datace 1615 a opět tři řádky německého textu s odkazem na biblický citát z listu Jakubova ve dvou případech. Třetí, poslední řádka je ale značně poškozena prvorepublikovým rozvodem elektřiny, takže zřejmě již nebude identifikována. V roce 2013 by ještě měli restaurátoři doplnit chybějící písmena a slova v nápisích. Veliký dík v této souvislosti pak patří paní Siglinde Wohlschläger z Leipzigu v Německu, která velikou měrou přispěla k identifikaci nápisů.

Ze stavebního hlediska je tedy kostel kompletně opraven a nezbývá, než začít s obnovou jeho vnitřního vybavení v podobě restaurování hlavního i obou postranních oltářů, varhan, lavic a v neposlední řadě i všech 14 zastavení křížové cesty. A také důstojně oslavit a připomenout si v letošním roce jubileum 500 let od zásadní přestavby místního chrámu. S našimi německými přáteli, kteří vydatně pomáhají s rekonstrukcí kostela si nechceme nechat tuto příležitost ujít a na podzim roku 2013 plánujeme výše zmiňovanou slavnost uskutečnit.

Autor článku je předsedou české části Spolku pro podporu farního kostela v Žumberku a kastelánem žumberské tvrze.

V minulém čísle časopisu jsem se Vás snažil seznámit s několika francouzskými šlechtickými rody, které se v průběhu dějin naší vlasti usadili na našem území. Dnes budu ve výčtu pokračovat dalšími rody.

Desátým francouzským šlechtickým rodem v této galerii je rod **Lamotte z Frintropu**. Tento francouzský rod je připomínán po roce 1620 v oblasti Podkrkonoší. V roce 1627 zde získala vdova po Antonínovi jako léno hrad Návarov, který jejich potomek Vincent v roce 1643 bránil proti mnohonásobné přesile švédského vojska s pouhými 27 muži. I když odpor byl vskutku tuhý, hrad neubránili. Potomci rodu byli roku 1657 povýšeni do rytířského stavu a kromě Návarova vlastnili i Albrechtice a Jesený. V 18.století měl rod ve vlastnictví několik statků v okolí Hořic a také zámek Sychrov. Jan Václav Lamotte z Frintropu se stal hejtmánem Hradeckého kraje a byl roku 1756 povýšen do panského stavu. Jeho potomci později v 18. a 19.století působili již bez statků ve vojenských službách.

Jedenáctým francouzským šlechtickým rodem v galerii je rod **Laurencin – Beaufort**. Rod pocházel z Lyonu a roku 1742 byl povýšen do hraběcího stavu. Ferdinand Laurencin-Beaufort byl císařským tajným radou, polním maršálkem a vrchním hofmistrem kardinála a olomouckého arcibiskupa. Roku 1809 získal na Olomoucku panství Bílovice, které bylo jeho potomky po jeho smrti roku 1831 prodáno.

Dvanáctým francouzským šlechtickým rodem v galerii je rod **Lescourant de la Rochelle**. Také tento rod pochází z Lotrinska, jako některé již představené. Jan Lescourant de la Rochele bojoval roku 1620 v bitvě na Bílé hoře, později byl velitelem hradní posádky hradu Helfštýna, která více jak jeden a půl roku odolávala švédskému obléhání. V době kolem roku 1655 byl v hodnosti podplukovníka velitelem císařské posádky Olomouce a získal jako léno statek Štáblovice. Jeho syn Sigdried Jan byl také podplukovníkem císařské armády a roku 1696 byl povýšen do stavu svobodných pánů. Zároveň mu byl i polepšen znak. Ve znaku měl rod pro Čechy nezvyklé zvíře – veverku. Ještě v 18.století se jeho potomci připomínají ve Štáblovicích a Opavě.

Třináctým francouzským rodem v galerii je rod **Marcant z Blankenschwertu**. Do Čech se rod dostal zásluhou francouzského plukovníka. Vdova po něm a jeho potomci František a Jan, Josef a Marianna byli povýšeni do rytířského stavu roku 1743.

Čtrnáctým v galerii představeným francouzským rodem byl rod pánů **z Montfortu**. Kateřina z Montfortu byla první příslušnicí tohoto francouzského rodu, který se v našem království objevil již roku 1574. Kateřina byla manželkou Adama II. z Hradce a byla i horlivou stoupenkou katolické víry. Jejím přičiněním byla v Jindřichově Hradci založena roku 1595 jezuitská kolej.

Patnáctým rodem v galerii je rod **Picot de Peccaduc**, pocházející z francouzské Bretaně, kde je připomínán již v 15.století. Petr Jan byl spolužákem Napoleona Bonaparta a do roku 1791 sloužil v armádě. Poté jako monarchista přešel do armády rakouské a roku 1811 získal rakouský šlechtický titul „von Herzogenberg“. August Petr, jeho syn, byl roku 1862 povýšen do stavu svobodných pánů. Jako dědictví po matce získal panství Běstvinu na Chrudimsku, který v majetku rodu zůstal až do roku 1910. Potomci rodu žili až do roku 1945 na zámku Brná nad Labem.

Šestnáctým rodem v galerii je rod **Rohanů**, který pocházel z francouzské Bretaně. Jeho jméno je odvozeno od městečka Rohan v provincii Morbihan. Rod byl ve Francii znám již ve 12.století. Rod Rohanů je byl spřízněn s mnoha královskými rody Evropy. V historii patří rod Rohanů k nejstarším a nejmočnějším. Jejich heslem bylo „Králem být nemohu, vévodou

nechci být, proto jsem Rohanem“. Poměrně záhy po začlenění Bretaně do Francie se stávají významným šlechtickým rodem s přátelskými vztahy s nejvýznamnějšími francouzskými rody. Čtyři členové rodu se staly kardinály, Jindřich II Rohan byl bratrancem Jindřicha Navarského, vůdce hugenotů a pozdějšího francouzského krále. Do Rakouska se rod dostal v době Velké francouzské revoluce, v Čechách se usadili na panství Sychrov. Roku 1808 jim císař František I. přiznal knížecí stav a potvrdil jim jejich erb. Zakladatel sychrovské linie rodu Karel Alain v průběhu 19.století získal další panství – např. Svijany, Lomnici nad Popelkou, nebo Semily – přestavěl sychrovský zámek ve stylu romantické gotiky. Z hlediska českých dějin mají největší význam větve Rohan-Guémenée a Rohan-Rochefort. Ačkoliv byl rod v pozdějším období vyzýván k návratu do Francie, v Čechách již natrvalo zůstal. Erb rodu je polcený, v jeho pravé části je devět zlatých rout, levá polovina je pokryta kožešinou – hermelínem.

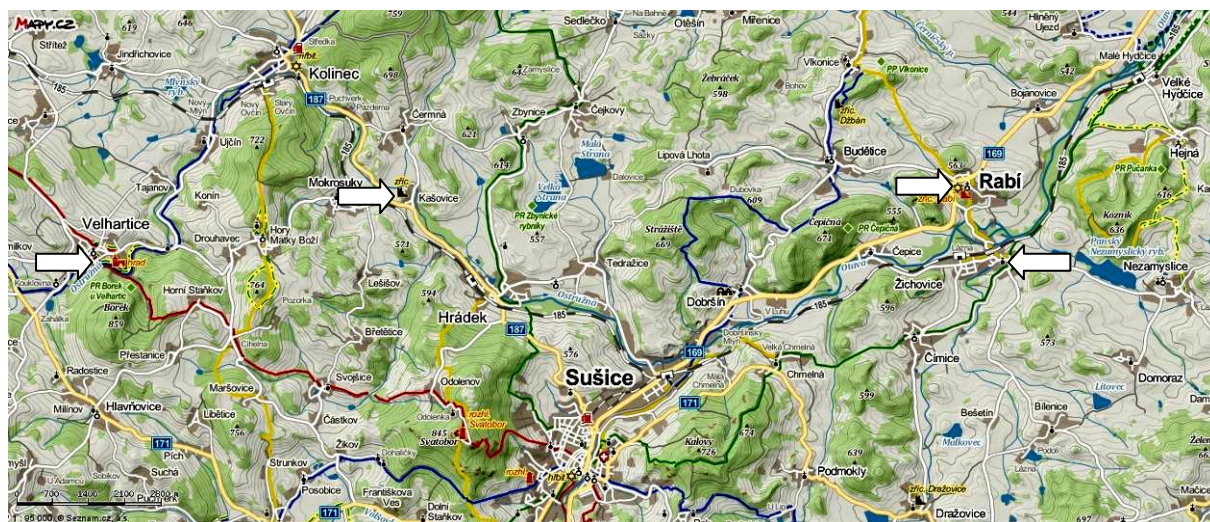
Sedmnáctým rodem v galerii je rod **Saint-Genois**, jehož původ je také ve Francii. V pozdějším období měl rod dvě rodové větve, jedna získala hraběcí titul v Belgii roku 1655, druhá v Rakousku roku 1827. V Království českém se rod poprvé objevuje v 19.století na Ostravsku a Těšínsku. Filip Saint-Genois zde koupil roku 1809 zámek v Paskově, který nechal přestavět v empírovém slohu. Roku 1826 získal panství Hradištko u Olomouce se zámekem Kožušany, který nechal také empírově přestavět. Koncem 19.století se rod dostal do těžkých finančních potíží a panství na Moravě ztratil.

Posledním představovaným rodem je rod **de Souches**. Tento francouzský hraběcí rod se na Moravu dostal kolem roku 1620. Ludvík de Souches byl povýšen do panského stavu roku 1646 za úspěšnou obranu Brna proti Švédům. Ludvík de Souches přestavěl roku 1649 zámek Jevišovice na Znojemsku a zámek v nedaleké Plavči. Hraběcí titul získal roku 1663. Karel Josef de Souches odkázal svůj majetek roku 1736 svým třem dcerám.

Použitá literatura:

<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Velký erbovník, svazek 1, FRAUS Plzeň, 2005</i>
<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Velký erbovník, svazek 2, FRAUS Plzeň, 2006</i>
<i>Jan Halada</i>	<i>Lexikon české šlechty, AKROPOLIS, Praha 1999</i>
<i>J.Louda-J.Janáček</i>	<i>České erby, Albatros, Praha 1974</i>
	http://www.zamek-sychrov.cz/
	http://www.npu.cz

Poslední letošní cesta za památkami vedla do jihozápadních Čech. Poslední dobou byly naše výlety směřovány do jiných částí naší vlasti, proto jsme se rozhodli, že tentokrát se opět podíváme na Šumavu.

Naši první zastávkou byly Žichovice, obec která se nachází na dohled jižním směrem od Rabí. Původní jednoduchá patrová tvrz s obdélníkovým půdorysem a stupňovitými štíty. Byla postavena v polovině 16.století a pro nás je zajímavé i to, že její podoba je dochována na kresbě hradu Rabí z roku 1602 od Jana Willenberga. Jejím stavitelem byl Jan Kavka Říčanský z Říčan. První písemná zmínka o tvrzi pochází z roku 1603, kdy ji právě koupil Jindřich Libštejnský z Kolovrat spolu s dvorem poplužním, pivovarem, spilkou, sladovnou mlýnem hvozdem a vsí s mýtem. V polovině 17.století nechal Jindřich Libštejnský celý prostor včetně tvrze přebudovat na malý zámček, postavený ve stylu zaalpské renesance. Vlastní zámek byl tvořen třemi na sebe pravoúhle postavenými budovami hranolovou věží a hodinami. Vnější stěny zámku pokrývala sgrafita a bohaté renesanční štíty. Na zámek navazoval na jižní straně park a zahrady. Roku 1680 již panství patřilo Krakovským z Kolovrat, ale protože ti příliš dobrými hospodáři nebyli, panství brzo zadlužili a nakonec je museli prodat. Roku 1707 se stal majitelem Žichovic Jan Filip, kníže z Lamberka, příslušník významného rakouského rodu. Roku 1708 přikoupil ještě vedlejší panství Rabí a spojil je. Vzniklo tak svěřenecké panství, jehož hospodářské i správní centrum bylo právě v Žichovicích. Rod pánů z Lamberka sídlil na místním zámku až do roku 1945. V současné době je zámek, který byl roku 1989 nákladně rekonstruován, v majetku obce.

Další naší zastávkou za kulturními památkami jihozápadních Čech byl velice známý hrad a zámek ve Velharticích. Hrad byl postaven v období mezi lety 1290-1310 pány z Budčtic jako rodové sídlo. Jeho staviteli byli Bušek starší z Budčtic a Bušek mladší, který se již podle

nového hradu nazýval z Velhartic. Oba byli oblíbenými komorníky císaře Karla IV. původně se pravděpodobně jednalo o vysokou obvodovou hradbu s cimbuřím, která kryla dřevěné, případně hrázděné stavby. Později byl k hradbě přistavěn kamenný jižní a poté i severní palác. Severní palác je postaven na půdorysu písmene D a kamenné bylo pouze obvodové zdivo. Vnitřek byl výhradně dřevěný. Východní hradba se později stala, stejně jako jižní palác součástí později postaveného pozdně renesančního Huertova křídla. V hradbě se zachovala střílnová okénka a gotický portálek výpadové branky. Další velkou stavbou byl donjon, předsunutý aby chránil vlastní palác, přístupný po kamenném mostě a padacím dřevěném mostě. V 15.století byla obranyschopnost zvýšena ještě přístavbou hradby nad suchým, ve skále vytesaným hradním příkopem. Páni z Velhartic hrad drželi až do

roku 1390, kdy jej sňatkem získal Jan z Hradce. Jeho otec, Menhart z Hradce byl nejvyšším purkrabím království a odpůrcem krále Jiříka z Poděbrad. Protože se snažil zabránit korunovaci Jiříka z Poděbrad českým králem, změnil na čas Velhartice v místo úkrytu korunovačních

klenotů. V 15.století se stal držitelem hradu také Zdeněk Lev z Rožmitálu. Po třicetileté válce nebyl hrad právě v nejlepším stavu, proto se rozhodl jeho tehdejší majitel, císařský generál Martid de Hoeff Huerta, který

jej získal jako konfiskát, celý přestavět. Za jeho vlády byl ve východní části areálu vystavěn pozdně renesanční palác. Po jeho smrti se majitelé střídali, ale objekt stále více chátral. V 19.století již byl zříceninou. Tomu také dost napomohly pokusy různých dobrodruhů, kteří

zde hledali údajný Huertův poklad. Opravy hradních budov se uskutečnili až ve 20.století, zámecké křídlo bylo rekonstruováno od počátku druhé světové války. Po válce byl hrad konfiskován a postupně byl po roce 1948 používán jako ubytovna obce sokolské, státního statku nebo jako rekreační středisko. Po roce 1976 jej převzala státní památková péče a provedla záchranné rekonstrukční práce.

Velhartice byly zastávkou nejenom kvůli prohlídce hradu. Druhým důvodem návštěvy Velhartic byla dávná pozvánka místního řezbáře Karla Tittla, který je autorem tzv. Velhartického betléma. Betlém se skládá z několika částí. Jednou z nich je portál s podloubím, ve kterém jsou vyobrazena čtyři řemesla i se svými patrony. Sv. Josef a truhláři, sv. Eligius a kováři, sv. Urban a vinaři a sv. Lucie a skláři. V jedné části betléma je umístěn mlýn s funkčním kolem a nad ním jako dominanta kostel Máří Magdalény ve Velharticích. Nad ním je umístěna vyřezávaná plastika, představující císaře Karla IV. s Buškem z Velhartic, a protože podobu Buška autor nikde nesehnal, pro jeho podobu použil podobu svou. Vytvořil tak vlastně svůj autoportrét.

Po prohlídce Velhartického betléma jsme se opět přesunuli k dalšímu cíli naší cesty – zřícenině tvrze v Kašovicích. Tvrz je v písemných pramenech poprvé uváděna roku 1341 v souvislosti s jejím majitelem Sezemou z Kašovic. Roku 1390 jsou Kašovice uváděny jako věno Ofky z Opočna, manželky Jana z Velhartic. Roku 1428 prodal Oldřich z Rožmberka několik vesnic, mezi nimi i Kašovice Manhartovi z Hradce a další zmínka uvádí, že roku 1565 vložil Rendl z Úšavy zápis o svém majetku v Kašovicích do zemských desk. Tehdy se už tvrz uváděla jako pustá. Samotná tvrz se dochovala pouze z části, ale její pozůstatky jsou dodnes impozantní – měla tři patra, v přízemí byla síň a dvě obytné místnosti, ve třetím patře byl sál osvětlený velkým oknem se sedátky po stranách. Na Kašovice umístil František Alexandr Heber pověst o princezně se zlatou hvězdou na čele. Podle této pověsti byla touto ženou Božena, nevlastní dcera mocného vladyky. Po smrti své matky odešla z domova a přišla až do lesa nedaleko Kašovic. Zde si schovala své krásné šaty a jako umouněný kuchtík se nechala najmout do služeb kuchaře na Kašovicích. Tak plynul čas až uplynul celý rok. Když v nedaleké Sušici byl uspořádán slavný ples, potají se ho zúčastnila a seznámila se s Kašovickým pánem, kterému se zalíbila a proto si vzájemně vyměnili prsteny. O půlnoci ale záhadně zmizela. Druhý den našel kašovický pán ve své snídani svůj darovaný prsten. Pátral

proto po své vyvolené, ale marně. Uspořádal proto sám ples v Sušici a jeho dívka se zlatou hvězdou opět přišla. Tentokrát jí daroval růži z perel, ale ona opět o půlnoci záhadně zmizela. Když ale druhý den Kašovický pán jedl svou snídani, opět v ní našel růži, kterou předchozí večer panně daroval. Nechal si zavolat kuchaře a nakonec odhalil i svou vyvolenou. Požádal ji o ruku a do roka měli v kolíbce potomka. Když jsem tuto pověst u kašovické zříceniny četl, vzpomněl jsem si na pohádku, která byla zfilmována – námětem byla určitě právě tato pověst – jmenovala se „Princezna se zlatou hvězdou na čele“ a určitě si vzpomenete na myši kožíšek, krásného prince, kuchaře a krále Kazisvěta.

Předposlední zastávkou na naší cestě byla zřícenina hradu Rabí. Kdo byl jeho stavitelem nám bohužel není známo. Je ale pravděpodobné, že malý hrad někdy v první polovině 14.století postavili páni z Budětic, kteří patřili k významnému rodu pánů z Velhartic. První písemná zmínka o hradě je až z roku 1380, ale to již hrad byl v držení Půty Švihovského z Rýzmbruka. Pro Rabí byl tento rod velice důležitý. Jejich zásluhou byl hrad kolem roku 1400 rozšířen a opevněn, takže byl pak považován za jedno z nejpevnějších míst v Čechách. Za husitských válek byl jeho majitelem Jan Švihovský, a do hradu se stahovali katolíci z širokého okolí i se svým majetkem. Jejich víra v pevnost hradu však nedošla potvrzení, protože hrad dvakrát dobylo husitské vojsko v čele se samotným Janem Žižkou z Trocnova. Poprvé na jaře roku 1420, kdy se hrad vzdal téměř bez boje. Husité pak ukořistěné cennosti před hradem spálili a s nimi upálili i sedm zajatých kněží. Podruhé již bylo dobývání Rábí o rok později mnohem urputnější a pro samotného Žižku se stalo doslova pohromou, protože zde přišel o své druhé oko. Podle této legendy se říká, že tím obráncem hradu, který se o solepení husitského vojevůdce postaral, byl Přibík Kocovský. Ten zasáhl šípem hrušku, pod níž Žižka stál, a z této hrušky odlétla Tříška tak nešťastně, že jej zasáhla do jeho jediného

vidoucího oka. Hrad Rabí zůstal v držení rodem Švihovských i po husitských válkách. Po roce 1479 jej držel Půta, který zastával úřad zemského sudího a patřil k nejbohatším velmožům země. Již za jeho života byla započata nákladná přestavba Rábí, kterou mělo hradní opevnění udržet krok s velmi rychle se rozvíjející obléhací technikou. Tato přestavba, jejíž duší byl slavný architekt Benedikt Rejt, byla však finančně tak náročná, že byla příčinou finančního úpadku Švihovských. Ti byli nakonec nuceni svůj rodový majetek včetně Rábí v roce 1549 prodat, čímž začal postupný úpadek hradu. Pozdější majitelé se pak střídali a za Viléma z Rožmberka již hrad sloužil jen jako sídlo úřednictva. Zkázu již téměř pustého Rábí dovršili za třicetileté války vojáci generála Mansfelda, kteří je vydrancovali a zpustošili. Posledními šlechtickými majiteli pustého hradu byli od roku 1708 páni z Lamberka. Od nich získal roku 1920 zříceninu bezplatně Spolek pro zachování uměleckých, historických a přírodních památek v Horažďovicích, který na hradě provedl první zabezpečovací práce. V opravách se pak dlouhodobě pokračovalo za státního vlastnictví po roce 1945. V současnosti je tato hodnotná památka přístupná veřejnosti.

Fotografie Jana Čapka z webové adresy: <http://www.hradrabi.cz/hrad/index.php>

No a nakonec jsme se dostali k poslednímu objektu naší cesty. Zříceninu hradu Prácheň nedaleko Horažďovic jsme sice již kdysi dávno navštívili, ale současné osazenstvo našeho výletního autobusu s námi tehdy určitě nebylo. Prácheň byl královským hradem a patřil k nejstarším v Čechách. Vzhledem k tomu, že se nedochovaly žádné prameny, nelze určit, kým a kdy byl hrad postaven. Archeologové ale zjistili, že zde již před hradem stávalo hradiště. První písemné zmínky o existenci hradu jsou z roku 1184-1222. Po smrti Přemysla Otakara II. začal hrad chátrat. Král Jan Lucemburský daroval r. 1315 již polorozpadlý hrad Prácheň Bavorovi III. ze Strakonice, který zde vystavěl nový hrad. V rukou pánů ze Strakonice byl (s výjimkou let 1389 – 1394) až do r. 1404, kdy se stal jeho majitelem Zdeněk z Rožmitálu. Další držitelé Prácheň (Jan a Racek z Kocova) se o hrad nezajímali, protože jim náležely nedaleké Horažďovice, kde sídlili. Na počátku 16. století dal hrad zčásti opravit jeho tehdejší majitel Půta Švihovský z Rýzmburka a v r. 1505 na něm a na Horažďovicích pojistil věno své manželky. V polovině téhož století byl s konečnou platností opuštěn a ponechán svému osudu.

Zatím, co v minulém díle jsem zvolil jako ústřední téma lilii, jako připomínku toho, že rok 2013 byl rokem francouzské kultury a lilie byla součástí erbu francouzských králů (všechny erby českých šlechtických rodů obsahovaly pouze jedinou lilii), v tom dnešním díle každý erb bude obsahovat lilií více. První tři dnes představované rody mají v erbu po třech liliích. Ten poslední ale už celkem šest lilií.

Prvním dnes představeným českým rodem, který má ve svém erbu figuru lilie jsou **Kunášové z Machovic**. Jedná se o starý český vladycký rod původem ze vsi Machovice nedaleko královského hradu Hluboké v jižních Čechách. První písemná zmínka o rodu pochází z konce 14.století, kdy bratři Vyšata a Buzek získávají od krále Václava IV. ves Chřenovice. Jeden z potomků původních vladyků se stal zakladatelem dalšího rodu vladyků ze Sudoměře, který měl naprosto stejný rodový erb. Později se tento nový rod rozdělil na dvě větve - Řepických a Dívčických ze Sudoměře. Rody se zúčastnily husitských válek a Chval se stal hejtmanem a později správcem Prácheňského kraje. Jan Václav Kunáš z Machovic byl radou komorního soudu, ale po roce 1621 byl postižen ztrátou dvou třetin svého majetku za účast ve stavovském povstání proti Habsburkům. Se jménem příslušníků tohoto rodu se můžete setkat při procházení historie Chřenovic, Dlouhé Vsi, Česjkovic, Měšetic, Slatiny a Lidkovic.

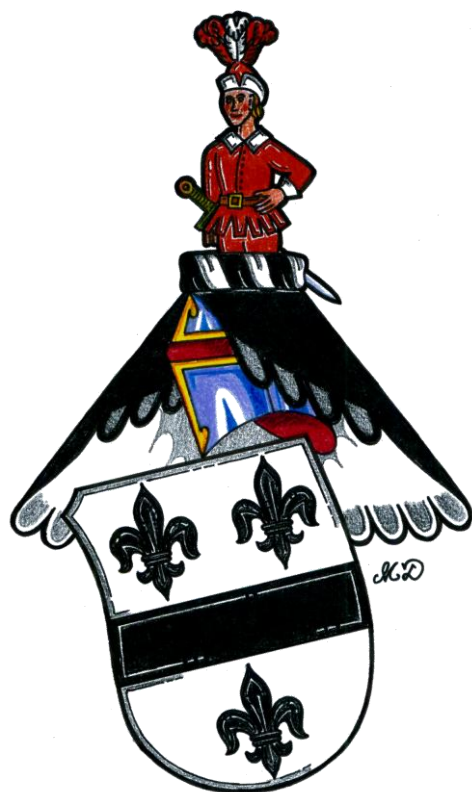
Druhý dnes představovaný rod jsou **Kekryců z Kekryc** nebyl původně český rod. Do Čech přišli v průběhu 15.století. Jednalo se o drobný vladycký rod, který sídlil na drobných statcích v západních Čechách. Podle Vojtěcha, rytíře Krále z Dobré Vody byl jejich erb modro-stříbrně polcený se třemi lilii „opačných barev“. August Sedláček ale znak tohoto rodu popisuje odlišně. U něho je štít také modro-stříbrně polcen, ale lilie jsou zlaté. A přesně tak je erb nakreslen i v erbovníku Vratislavů z Mitrovic, které jsou uloženy v jihočeské Dírně.

Třetí dnes představovaný rod je rod **Měděnců z Ratibořic**. Také tento rod byl starým českým vladyckým rodem a svůj původ mají také na jihu Čech, tentokrát na Tábořsku. Původně se jednalo o měšťany, žijící na přelomu 14. a 15.století v Sezimově Ústí. Získali ves Ratibořice, která leží mezi Tábořem a Mladou Vožicí a začali se podle ní psát „z Ratibořic“. Později se rod rozdělil na tři větve, ale příslušníci všech větví v průběhu 17.století vymírají.

Posledním dnes představovaným rodem je rod **Bruntálští z Vrbna**. tento rod má svůj původ ve vsi Vrbnu u Svídnice, tedy ve Slezsku. První zmínka o příslušnících rodu pocházejí ze 13.století, kdy rod založil nedaleko Vratislavi klášter, a jeden z příslušníků rodu padl v bitvě s Tatary u Lehnice v roce 1241. Pověst o získání erbu rodu popsal Bartoloměj Paprocký z Hlohol ve svém Zrcadle slavného markrabství Moravského. Předek rodu, jistý Wrboslav, dobil sobě erbu službou ve francouzské armádě při válkách proti Italům (Vlachům). Když se vracel do své vlasti, francouzský král mu daroval lilie ze svého erbu a navíc jako klenot sloup prostřelený šípem, protože podle pověsti v boji zabil římského hejtmana Collonu. Jindřich z Vrbna byl počátkem 14.století vratislavským biskupem. Později rod přesídlil na Opavsko a Bruntál se stal jejich dědičným statkem. Rod se rozdělil na dvě větve. Jedna sídlila na Moravě, druhá v Čechách – v Hořovicích. Václav Bruntálský z Vrbna byl roku 1624 povýšen do stavu říšských hrabat. Rudolf začal jako jeden z prvních šlechticů podnikat – vlastnil komárovské železárny.

Prameny:

<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Velký erbovník 1,2, FRAUS Plzeň 2005/2006</i>
<i>Jan Halada</i>	<i>Lexikon české šlechty</i>
<i>August Sedláček</i>	<i>Českomoravská heraldika II., ARGO Praha, 1997</i>

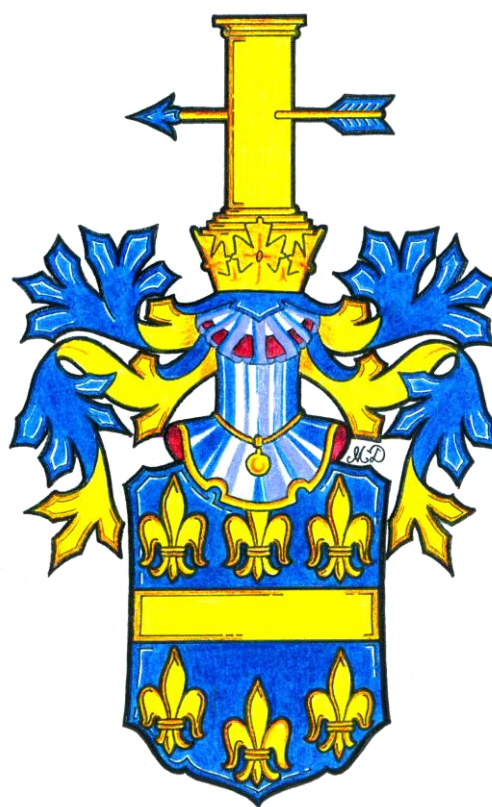
Kunášové z Machovic

Kekrycové z Kekryc

Měděncové z Ratibořic

Bruntálští z Vrbna

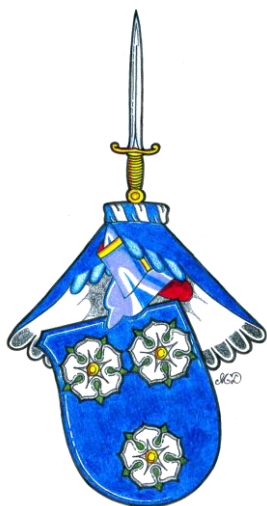
Lamotte z Frintropu

Laurencin - Beaufourt

Lescourant de la Rochelle

Marcant z Blankenschwertu

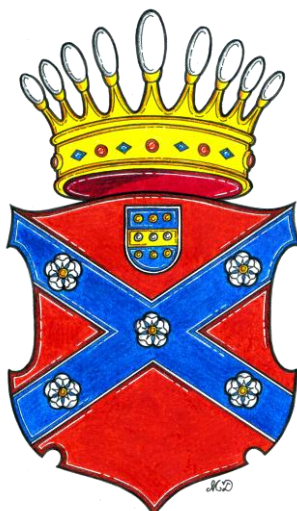
z Montfortu

Picot de Peccaduc

Rohan

Saint-Genois

de Souches